

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
HUMANITĀRO ZINĀTŅU FAKULTĀTE
LATVIEŠU UN VISPĀRĪGĀS VALODNIECĪBAS KATEDRA

**Dzīvnieku skaņu verbu semantika un lietojums latviešu
valodā**

Semantics and use of animal sound verbs in Latvian

MAGISTRA DARBS

Autore: Esmeralda Zepa

Stud. apl. eb05004

Darba vadītāja: Asoc. prof. Ilze Lokmane

RĪGA 2019

ANOTĀCIJA

Maģistra darba “Dzīvnieku skaņu verbu semantika un lietojums latviešu valodā” tēmas aktualitāte – dzīvnieku skaņu verbi ir maz pētīti latviešu valodniecībā, tādēļ veikts pētījums par dzīvniekskaņu verbu semantiku, metaforu, verbu metaforisku lietojumu un mēģināts pēc komponentanalīzes metodes noteikt semantiskos elementus dzīvniekskaņu verbiem.

Metaforiskas nozīmes pārnese dzīvniekskaņu verbiem attiecībā uz cilvēkiem vairumā gadījumu rada negatīvu novērtējumu.

Vairāki dzīvniekskaņu verbi maina savu pamatnozīmi, jo pamatnozīmē lietoti ļoti reti, kā arī liela daļa dzīvniekskaņu verbu no valodas izzūd un ir grūti sameklēt ar tiem saistītus piemērus.

Atslēgvārdi: semantika, dzīvniekskaņu verbi, metaforas, komponentanalīzes metode

ABSTRACT

The Master's paper "Semantics and use of animal sound verbs in Latvian" actuality of the theme – animal sound verbs aren't much studied in Latvian linguistics. Therefore research on the semantics, metaphor, metaphorical use of animal sound verbs, and attempts to identify semantic elements of animal sound verbs by a component analysis method.

The metaphorical meaning of animal sound verbs most cases leads to a negative assessment.

Several animal verbs are changing their basic meaning, because the basic meaning is rarely used, as well as a large part of animal sound verbs disappears and it is difficult to find related examples.

Keywords: semantics, animal sound verbs, metaphors, component analysis method

SATURS

SAĪSINĀJUMI.....	5
IEVADS.....	6
1. VERBU SEMANTIKA	8
1.1 SEMANTIKAS JĒDZIENS	8
1.2 SEMANTISKAIS ELEMENTS UN KOMPONENTU ANALĪZES METODE	9
2. METAFORAS	12
2.1 METAFORAS JĒDZIENS	12
2.2 METAFORU LIETOŠANAS FAKTORI UN FUNKCIJAS.....	14
2.3 METAFORU IEDALĪJUMS.....	15
2.4 METAFORU STRUKTŪRA UN TO RAKSTUROJUMS PĒC NEPARASTUMA	18
2.4.1 <i>Metaforu struktūra</i>	18
2.4.2 <i>Metaforu raksturojums pēc neparastuma</i>	19
2.5 METAFORAS UN METONĪMIJAS ATTIEKSMES.....	20
3. DZĪVNIEKSKAŅU VERBI UN TO KLASIFIKĀCIJA.....	22
3.1 DZĪVNIEKSKAŅU VERBI.....	22
3.2 DZĪVNIEKSKAŅU VERBU DAUDZNOZĪMĪBA UN PĒTNIECĪBA	23
3.2.1 <i>Dzīvniekskaņu verbu daudznozīmība</i>	23
3.2.2 <i>Dzīvniekskaņu verbu pētniecība</i>	24
3.3 KOMPONENTU ANALĪZES IZMANTOŠANA	26
3.4 METAFORISKAS NOZĪMES PĀRNESUMI	47
3.4.1 <i>Metaforas ar mērķjomu smieklī</i>	48
3.4.2 <i>Metaforas ar mērķjomu dusmas</i>	49
3.4.3 <i>Metaforas ar mērķjomu raudāšana</i>	50
3.4.4 <i>Metaforas ar mērķjomu sāpes</i>	51
3.4.5 <i>Metaforas ar mērķjomu skumjas</i>	52
3.4.6 <i>Metaforas ar mērķjomu labsajūta, apmierinātība</i>	52
3.4.7 <i>Metaforas ar mērķjomu neapmierinātība</i>	53
3.4.8 <i>Metaforas ar mērķjomu flirtēšana, mīlestība</i>	54
3.4.9 <i>Metaforas ar mērķjomu dīkdienība</i>	55
3.4.10 <i>Metaforas ar mērķjomu izsalkums</i>	55
3.4.11 <i>Metaforas ar mērķjomu gulēšana</i>	56
3.4.12 <i>Metaforas ar mērķjomu runas veids</i>	56
3.4.13 <i>Metaforas ar mērķjomu balss īpašības</i>	59
3.4.14 <i>Metaforas ar mērķjomu dziedāšana</i>	59
3.4.15 <i>Metaforas ar mērķjomu kliegšana</i>	60
3.4.16 <i>Metaforas ar mērķjomu neslavas celšana</i>	61
SECINĀJUMI.....	63
LITERATŪRAS UN AVOTU SARAKSTS.....	64
IZMANTOTIE INTERNETA RESURSI	66

SAĪSINĀJUMI

LVV – Latviešu valodas vārdnīca

MLVV – Mūsdienu latviešu valodas vārdnīca (elektroniskā versija)

LLVV – Latviešu literārās valodas vārdnīca (elektroniskā versija)

SE – semantiskais elements

IEVADS

Maģistra darbs “Dzīvnieku skaņu verbu semantika un lietojums latviešu valodā” **mērķis** ir apzināt dzīvnieku radīto skaņu verbu semantiskos elementus, nozīmju metaforiskos pārneseumus un grupēt tos pēc mērķjomām.

Maģistra darba autore turpmāk tekstā lieto valodnieces Intas Freimanes piedāvāto saīsinājumu – dzīvniekskaņu verbi.

Tēmas aktualitāte – dzīvniekskaņu verbi ir maz pētīti kā atsevišķa nozare latviešu valodniecībā. Pētījumā “Latviešu valodas skaņu verbi”, valodniece I. Freimanei ir aprakstījusi šos verbus kā kopumu, neizdalot dzīvniekskaņu verbus, bet tikai pieminot tos.

Mērķa sasniegšanai tika **izvirzīti šādi uzdevumi**:

- 1) izstudēt ar darba mērķi saistīto teorētisko literatūru;
- 2) aprakstīt un izmantot komponentu analīzes metodi, lai izsecinātu dzīvniekskaņu verbu semantiskos elementus;
- 3) skaidrot dzīvniekskaņu vārdiem metaforiskus nozīmju pārneseumus un grupēt tos pēc mērķjomām.

Par pētījuma objektu izvēlēti latviešu valodas verbi, kas nosauc dzīvnieku radīto skaņu un kuru pamatnozīme ir saistībā ar dzīvniekiem.

Pētījuma materiāls. Vispirms tika atlasīti dzīvniekskaņu verbi, kuru pamatnozīme vismaz divās no trim vārdnīcām ir saistībā ar dzīvniekiem. Lai pārliecinātos par verba pamatnozīmi tika izmantotas Mūsdienu literārās valodas vārdnīcas (MLVV) un Latviešu literārās valodas vārdnīcas (LLVV) elektroniskās versijas, kā arī izmatota Latviešu valodas vārdnīca (LVV).

Ekscerpējamais materiāls tika iegūts no dažādām interneta vietnēm un līdzsvarotā mūsdienu latviešu valodas tekstu korpusa daļas *LVK2018*, lai iegūtu iespējami vairāk dažādu piemēru. Meklēšana tika veikta, ierakstot dzīvniekskaņu verba nenoteiksmi meklētāja lauciņā atlasot piemērus, kas atbilst maģistra darba tēmai. Respektīvi, par piemēriem tiek uzskatīti tikai tie dzīvniekskaņu verbi, kuri lietoti metaforistiski. Aplūkoti ir tikai ar dzīvu subjektu saistīts metaforiskais lietojums. Nedzīva subjekta izdotu dzīvniekskaņu verbu pētniecībai vajadzīgs atsevišķs pētījums.

Maģistra darbā izmantotās **pētījuma metodes** ir komponentu analīzes metode un aprakstošā metode.

Izvirzīto uzdevumu sasniegšanai darba autore kā teorētisko literatūru izmantojusi Dž. Saīda (*J. Saeed*) "Semantika" (*Semantics*), Dž. Laionsa (*J. Lyons*) "Lingvistiskā semantika. Ievads" (*Linguistic Semantics: An Introduction*), J. Rahiļinas (*E. Рахилина*) "Dzīvnieku skaņu verbi: metaforas tipoloģija" (*Глаголы звуков животных: типология метафор*), Dž. Leikofa (*G. Lakoff*) un M. Džonsona (*M. Johnson*) "Metaforas mums līdzās" (*Metaphors we live by*), kurā likti pamati kognitīvajai metaforas teorijai. Precīzai terminu definēšanai izmantota Valentīnas Skujiņas sastādītā "Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca". Un I. Freimanis "Latviešu valodas skaņu verbi".

Maģistra darba **struktūru** veido ievads, trīs nodaļas ar vairākām apakšnodaļām, secinājumi, saīsinājumu saraksts, avotu un literatūras saraksts, kā arī izmantoto interneta vietņu saraksts.

Pirmajā nodaļā tiek skaidroti jēdzieni *semantika*, *semantiskais elements* un aprakstīta komponentu analīzes metode. Tas tiks darīts, lai varētu noteikt un saprast vārda nozīmi, spētu noteikt semantiskos elementus, pielietojot komponentu analīzes metodi.

Otrajā nodaļā tiek skaidrots jēdziens *metafora*, aplūktas metaforas definīcijas, metaforu lietojums, funkcijas valodā, metaforu struktūra, aplūkojot tipiskākās mērķjomas un to raksturojums pēc neparastuma.

Trešajā nodaļā tiek sniegtas 58 dzīvniekskaņu verbu pamatnozīmes skaidrojumi no Mūsdienu literārās valodas vārdnīcu (MLVV) elektroniskās versijas, Latviešu literārās valodas vārdnīcu (LLVV) elektroniskās versijas un Latviešu valodas vārdnīcu (LVV). Kā arī vārdiem tiek noteikti semantiskie elementi, izmantojot komponentu analīzes metodi. Skaidrots *polisēmijas* un *onomatopoēzes* jēdziens un sniegts ieskats citos ar dzīvniekskaņu vārdiem saistītos pētījumos. Kā arī tiek analizēti 206 teikumu piemēri ar dzīvniekskaņu vārdiem, kas atlasīti no LVK2018 un dažādām interneta vietnēm, grupējot tos pēc mērķjomām.

1. VERBU SEMANTIKA

Reālās pasaules izzināšana ir balstīta uz spēju domāt sakarībās (piemēram, cēloņsakarībās), kur parādības mūsu izpratnē ir savstarpēji saistītas. Izprašana ir prāta darbība – kognitīvs process, kur kategorizācija ir viens no šī procesa elementiem. Jēdzienu kategorizācijas rezultātā rodas jēdzienu sistēma, kas ļauj mums ieraudzīt parādību saikni. Piemēram, jēdziens *kaķis* parasti saistās ar tādiem jēdzieniem kā *dzīvnieks* un *mājdzīvnieks* (Apse 2009, 9). No tā secināms, lai valodu uztvertu un valodu pētītu ir jābūt spējīgam orientēties valodā, uztverot un analizējot vārdu nozīmes, jo vārdi (it īpaši verbi) ir daudznozīmīgi un ir jābūt nojausmai, ka attiecīgais vārds var nebūt lietots tā tiešajā nozīmē.

Šajā nodaļā tiks aplūkots un skaidrots semantikas jēdziens, semantiskais elements un aprakstīta komponentu analīzes metode. Tas tiks darīts, lai varētu noteikt un saprast vārda nozīmi, spētu noteikt semantiskos elementus, pielietojot komponentu analīzes metodi.

1.1 Semantikas jēdziens

Semantika ir viss valodas vienības izteiktais saturs, nozīmju kopums (Skujiņa 2007, 348). Vārda semantika tādējādi ir tā izteiktais saturs, nozīmju kopums, kuru precīzi noteikt un pēc tam ar citiem vārdiem aprakstīt ir sarežģīti. Pilnīgi precīza vārda nozīme glabājas tikai dzimtas valodas runātāja apziņā, un jebkurš mēģinājums kādu jēdzienu izteikt vārdos, kur katram ir sava nozīme, lielākā vai mazākā mērā maina vārda nozīmi (Saeed 2000, 6).

Leksiskā semantika ietver sevī dažādas disciplīnas, sākot ar vēsturiski filoloģisko semantikas disciplīnu, kas bija dominējošā laikā no 19. gadsimta 50. gadiem līdz 20. gadsimta 30. gadiem. Tās ietvaros uzmanība tika pievērsta nozīmes attīstībai un vēsturiskajām izmaiņām (Geeraerts 1997, xiii-xiv). Šo skolu mēdz dēvēt arī par tradicionālo semantiku. Tā pētīja vārdu nozīmju pārmaiņas, to cēloņus un tās klasificēja pēc dažādiem kritērijiem, mēģinot saskatīt sakarības un tendences, kā arī aprakstīja citus procesus, kas ietekmē valodas nozīmju attīstību, nostabilizēšanos, maiņu vai izzušanu. Šīs skolas ietvaros arī tika izveidots nosaukums pašai nozarei – semantika (Nītiņa, Iljinska, Platonova 2008, 40-44).

Ir valodnieki, kas pārstāv uzskatu, ka “vārda patiesā nozīme sniedzas aiz valodiskās kompetences robežām un prasa ārpusvalodisko aspektu iekļaušanos pašā valodas pētīšanas procesā” (Nītiņa, Iljinska, Platonova 2008, 16). Viens no strukturālisma pamatlicējiem F. De Sosīrs uzskatīja, ka atsevišķu vārdu nozīmi var saprast tikai kopā ar citiem saistītiem vārdiem un arī pretstatījumā (Geeraerts 1997, xiii-xiv). Tas nozīmē, ka jebkuru vārda nozīmi nosaka

apkārtējie vārdi. Saskaņā ar De Sosīru termina vai vārda nozīme ir atkarīga no blakus esošā vārda vai termina klātbūtnes vai neesamības – abos gadījumos izriet no plašāka konteksta, kurā vārds atrodas (Geeraerts 1997, xiii-xiv).

Katra leksikas vienība – vārds – atbilst kādam jēdzienam cilvēka apziņā, tādēļ izpratne par vārda nozīmi var atšķirties atkarībā no tā, kā tiek uztverta apkārtējā pasaule. Apkārtējās pasaules uztveri lielā mērā veido valoda, jo valodā cilvēks domā, tādējādi leksikas sistēma konkrētā valodā nosaka to, kā darbojas cilvēka apziņa (Saeed 2000, 12). Šie apstākļi padara semantikas pētniecību problemātisku, jo jāņem vērā arī dažādu cilvēku un tautību atšķirīgā pasaules uztvere.

Pēc Annas Vieržbickas vārdiem “Semantikai var būt izskaidrojoša vērtība tikai tad, ja tā spēj definēt sarežģītas un neskaidras nozīmes vienkārši un pašpietiekami” (Wierzbicka 2004, 11).

1.2 Semantiskais elements un komponentu analīzes metode

Komponentu analīze sniedz nozīmju apraksta paraugus. Tā tiek pamatota ar pieņēmumu, ka nozīmes var tikt aprakstītas, ņemot vērā ierobežota daudzuma jēdzienus – semantiskos elementus vai pazīmes. Strukturālajā semantikā valodas vienību aprakstos komponentu analīzes metode tika ieviesta 20. gs. 40.–60. gados Amerikas Savienotajās Valstīs un Eiropā. Lai gan tās sākotnējais lietojums saistāms ar fonoloģijas pētījumiem, kuros komponentu analīzes metodes izpratne bija līdzīga, tās izveides sākums ir atšķirīgs (Geeraerts 2010, 70). Komponentu analīzes metodes pamatā ir uzskats, ka vārds nav mazākā semantiskā vienība, bet tas ir veidots no mazākiem nozīmes komponentiem (semantiskiem elementiem), kuri ir dažādi savienoti. Vārda nozīmi veido semantisko komponentu kopums (Кобозева 2007, 111). Komponentu analīze – leksisko nozīmju analīze, kurā nozīmes vienības tiek šķītas, izmantojot semantiskos elementus (Matthews 2007, 69).

Valodas vienību analīzē, izmantojot komponentu analīzes metodi, vārda nozīme tiek dalīta mazākās vienībās, kuru apzīmēšanai valodnieciskajā literatūrā lieto dažādus sinonīmiskus terminus, piemēram, **sēma** (no grieķu valodas *sēma* ‘zīme’), kas tiek definēta kā lingvistiskās nozīmes, jēgas, satura vismazākā, tālāk nedalāmā vienība (VPSV 2007, 347), **nozīmes komponents** (Lyons 1995, 108), **semantiskais elements** (Freimane 1983, 9) u. c. Maģistra darbā jēdzieniskā satura mazākās vienības apzīmēšanai autore lieto terminu semantiskais elements, jo „tas ir pietiekami konkrēts, atbilst attiecīgās vienības jēgai un nerada nevēlamas terminoloģiskas asociācijas ar blakus parādībām vai citām nozarēm” (Freimane 1983, 9).

Vārda semantiskie elementi tiek apvienoti **semēmā** – strukturētā sēmu kopumā, kas veido atsevišķu vārda nozīmi, respektīvi, leksiski semantisko variantu (VPSV 2007, 351). Semēmas struktūra ir hierarhiska, un tās centrālo jeb galveno semantisko elementu dēvē par **arhisēmu jeb integrālo sēmu**, „vispārināta sēma, kas apvieno vienas leksiski semantiskās grupas vai semantiskā lauka vienības. Piemēram, vārdus *tēvs, māte, dēls, meita, vīrs, sieva* apvieno arhisēma ‘radnieks’ (VPSV 2007, 45), līdz ar to tā ir raksturīga visām noteiktās klases vienībām un atspoguļo kopējas kategorijas īpašības un pazīmes, piemēram, daudznozīmīgos verbus *aurot, baurot, kladzināt* u. c. pēc to pamatnozīmes apvieno arhisēma ‘skaļums’.

Daudznozīmības pētīšanā, izmantojot komponentu analīzes metodi, vispirms jāsadala analizējamo vārdu nozīmes semantiskajos elementos, un tad tos var analizēt. Skaņu verbu nozīmju semantiskos elementus var iedalīt pēc noteiktiem parametriem, kurus, kā norāda I. Freimane, var uzskatīt par verba nozīmes semantisko pazīmju lomām to struktūrā (Freimane 1983, 16). Leksikas sistēmu kā kopumu nedalīti nav iespējams ne apgūt, ne izpētīt – lai to darītu, leksika jādala un jāapkopo grupās pēc noteiktām pazīmēm (Freimane 1983, 7). Maģistra darbā analizējamo dzīvniekskaņu verbu semantisko elementus (SE) nosaka pēc parametriem, respektīvi, 1) pēc skaņas skaļuma, 2) pēc skaņas augstuma, 3) pēc skanēšanas ilguma, 4) pēc skanēšanas nepārtrauktības, 5) pēc skaņas tembra. Šādas semantisko pazīmju lomas veido noteiktas semantiskas opozīcijas, pēc kurām var noteikt dzīvniekskaņu verbu semantiskos elementus, piem., pārtraukta skaņa ↔ nepārtraukta skaņa, ilgstoši ↔ īslaicīgi, ātri ↔ lēni, skaļi ↔ klusi u. c. (Freimane 1983, 16). Šie parametri tika izvēlēti, jo tie ir viegli uztverami un pateicoties opozīciju sistēmai, ļauj uzskatāmi noteikt. Ja dzīvniekskaņu verbi tiktu grupēti grupās pēc vienādiem SE, tad grūtības sagādātu fakts, ka vairākiem vārdiem tie ir vienādi, tikai ar dažām atšķirībām, līdz ar to pilnīga sagrupēšana nebūtu iespējama. Vairāk par komponentu metodes izmantošanu skatīt 3. nodaļas 3. apkšpunktā.

Pētījumos, kuros vārdi apvienoti pēc semantiskās līdzības, šādu grupu nosaukšanai tiek lietoti dažādi termini. Visbiežāk izmanto terminus leksiski semantiskā grupa un tematiskā grupa. “Valodniecības pamatterminu skaidrojošajā vārdnīcā” leksiski semantisko grupu skaidro kā “vienas vārdšķiras vārdu grupu, ko apvieno viens vai vairāki semantiski elementi, piemēram, *runāšanas verbu grupa, krāsu nosaukuma grupa*” (VPSV 2007, 212).

Termina tematiskā grupa skaidrojumos norādīts, ka tajā „ietilpst vārdi ar kopīgu denotātu” (Freimane 1983, 7–8). „Vienveidīgu reāliju grupa, ko valodas vienība nosauc, pamatojoties uz vispārinātu priekšstatu par šo grupu, piemēram, vārda *suns* denotāts ir visas reālijas, uz kurām šo vārdu var attiecināt, respektīvi, visdažādākie suņi. Denotāts ir vārda leksiskās nozīmes pamats” (VPSV 2007, 83). Maģistra darba ietvaros var runāt par tematisko grupu *dzīvnieku*

radītas skaņas. Raksturojot dzīvniekskaņu verbus, lietots termins *tematiskā grupa*, tajā apvienojot un raksturojot verbus, kas rodas no dzīvnieku runas orgāniem, gan tos, kas rodas dzīvniekiem kustoties vai pārvietojoties.

2. METAFORAS

Otrā nodaļa ļauj detalizētāk iepazīt metaforas jēdzienu un skaidrojumu dažādu pētnieku skatījumā. Noskaidroti galvenie metaforu uzdevumi un biežākie metaforu lietošanas faktori. Ir aplūkoti arī valodnieku centieni veidot metaforu iedalījumu, lai tās varētu strukturēt un pēc iespējas vieglāk klasificēt, lai gan pārāk lielo leksisko un semantisko līdzību dēļ ar citiem tēlainās izteiksmes līdzekļiem to reizēm ir ļoti grūti izdarīt, kas reizēm var mulsināt un pat atklāt nekvalificējamus paraugus, jo dažas metaforas iekļaujas gandrīz visās pazīmēs vai neiekļaujas nevienā. Šajā nodaļā tiks aplūkota arī metaforas koncepcija no kognitīvās perspektīvas un sniegs ieskatu par to, kā metaforas tiek izmantotas. Verbi tiek lietoti ļoti bieži, un tieši verbiem, salīdzinājumā ar citām vārdšķirām, ir visplašākā polisēmija (Laua 1981, 33). Tieši šī iemesla dēļ verbi ir piemērota vārdšķira, lai no tiem iegūtu jaunas nozīmes.

Metaforu uztvere un radīšana veidojas pateicoties vārdu daudznozīmībai – polisēmijai. Polisēmija vispār ir kognitīvās semantikas centrālais apsvērums, jo tā ir cilvēka semantiskās artikulācijas būtiska un neizskaužama īpašība.

Daudznozīmīgu vārdu nozīmju sistēmas pārnestās nozīmes galvenokārt ir metaforiski un metonīmiski motivētas, tāpēc, pētot daudznozīmīgus vārdus, šajā gadījumā skaņu verbus, to analizē būtiski ir konstatēt pārnestās nozīmes.

2.1 Metaforas jēdziens

Katra metafora ir līdzīga kodēta satura ziņojumam, kas katram individuāli ļauj to saprast un pieņemt, balstoties uz savām zināšanām, asociācijām un pieredzi, tādā veidā radot iespaidu, ka metafora ir domāta katram individuāli, bet tajā pašā laikā visiem.

Mākslinieciskās jeb tēlainās izteiksmes līdzekļi ir īpaši izvēlēti vārdi un vārdu savienojumi, kas rada valodas izteiksmīgumu un tēlainību. Mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi ir tropi. *Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca* ir teikts, ka „Trops ir stilistisks paņēmiens – valodas vienības (vārdi, vārdu savienojumi, teikumi) lietojums pārnestā nozīmē; tropu kategorijā ietilpst metafora, metonīmija, ironija, hiperbola, epitets, sinekdoha, paralēlisms, perifrāze u.c.” (VPSV 2007, 410). Darba autore pievērsusi uzmanību metaforām, jo dzīvniekskaņu verbi tiek lietoti metaforiski.

Pirmās asociācijas ar vārdu “metafora” saistās ar vienu no literatūras tēlainās izteiksmes līdzekļiem līdzās tādiem tēlainās izteiksmes līdzekļiem kā epiteti, salīdzinājumi un hiperbolas,

kurus apgūst jau pamatizglītības iestādēs, bet, iedziļinoties metaforas būtībā, nākas atklāt, ka tā ir strukturāli un semantiski sarežģīta. Literatūrā tēlainās izteiksmes līdzekļus lieto, lai lasāmvielu padarītu aizraujošāku, “krāsaināku” un lasītājam saistošāku, lai rosinātu darboties iztēlei, tā veidojot vizualizējamus, uz asociācijām balstītus priekšstatus. Mūsdienu valodniecībā, īpaši kognitīvajā, uzskata, ka valoda ir metaforiska pēc būtības, visas atvasinātās nozīmes ir vai nu metaforiskas, vai metonīmiskas, tātad metafora nav tikai mākslinieciskās izteiksmes līdzeklis, tā ir domāšanas līdzeklis.

„Metafora definējama kā tropu veids, nosaukuma pārnesums uz līdzības pamata, respektīvi, kādas reālijas nosaukuma izmantojums citas, līdzīgas reālijas nosaukšanai.” (VPSV 2007, 231). Bieži vien par metaforu tiek saukts jebkurš tēlains un pārnestā nozīmē lietots izteiciens.

Sengrieķu zinātnieks un filozofs Aristotelis savā darbā “Poētika” metaforu skaidro kā vārda pārnesumu ar pārgrozītu nozīmi no sugas uz pasugas jēdzienu, no pasugas uz pasugas jēdzienu vai arī uz analogijas pamata (Aristotelis 1959, 90).

„Jauna pieeja metaforu skaidrojumā radās 20. gadsimta 80. gados, un teorētiski tā tika formulēta lingvīsta Džordža Leikofa (George Lakoff) un filozofa Marka Džonsona (Mark Johnson) sarakstītajā populārajā darbā “Metaphors we live by” (1980), kas lika pamatus kognitīvajai semantikai” (Šķilters 2008, 104). Kognitīvā valodniecība ir valodniecības virziens, kurā pēta valodas saistību ar izziņu un domāšanu, piem., konstatē tipveida shēmas, kuras pastāv valodas lietotāju apziņā un ir pasaules valodiskās kategorizācijas pamatā (VPSV 2007, 184).

Kognitīvā psiholoģija un filozofija norāda, ka metafora nav novirze no normas, bet gan neatņemama valodas un domāšanas sastāvdaļa. Kognitīvās metaforu teorijas pamatā ir atziņa, ka metafora ir universāls fenomens – dabiskā valoda ir metaforu caurstrāvota, taču pašas metaforas nav sakņotas valodā, bet daudz dziļāk – valodas lietotāju kognitīvajā fonā, pasaules skatījumā un pieredzē. Metaforas ir pieredzes sakārtošanas veidi, un mēs nemaz neesam spējīgi domāt nemetaforiski. Tas ļauj secināt, ka metaforiskā domāšana palīdz uztvert pasaulē notiekošo, bet tam pamatā ir jābūt kādām zināšanām, ar kuru palīdzību var vilkt paralēles, lai metaforas galvenais uzdevums būtu izdevies un to varētu saukt par veiksmīgi lietotu.

2.2 Metaforu lietošanas faktori un funkcijas

Veiksmīgas, īstajā laikā un vietā izteiktas metaforas pamatā ir klausītājam saprotamas, uz sevi attiecināmas informācijas uztveršana. Metaforu lietojums padara valodu bagātīgāku un interesantāku.

Kā norāda Ilze Lokmane, metaforu lietošanu valodā nosaka dažādi faktori. Pirmkārt, konkretizējot abstrakto, metafora atvieglo izpratni (cilvēka domāšana vispār ir metaforiska, tas ir universāls pasaules atspoguļošanas un izziņas līdzeklis). Otrkārt, metafora rada sarunvalodai raksturīgo neformālumu (cenšamies nodibināt tuvas attiecības ar sarunas biedriem, tātad – esam savējie). Treškārt, metafora ir reizē lakoniska un semantiski ietilpīga (Lokmane 2008, 86–87).

„Metaforas ir šķietami ērtākais, plašāk izmantotais veids, kā milzīgajā informācijas pārblīvētājā pasaulē ar valodas palīdzību ietekmēt sabiedrisko domu, nepazīstamo padarīt pazīstamu, bet pierasto par neikdienišķu, turklāt tropi rada noteiktus estētiska un kognitīva rakstura efektus” (Liepa 2011, 149). Ja kaut viens indivīds to ir uztvēris, tad metafora savu uzdevumu ir izpildījusi.

Tas metaforai piešķir savā veidā unikālu un neatkārtojamo konotāciju. Konotācija ir valodas vienības (vārda, vārdformas, frazeoloģisma, teikuma) jēdzieniskā satura uzslāņojums: stilistiskā nokrāsa, emocionālais saturs, pozitīvs vai negatīvs vērtējums (VPSV 2007, 189). Pareizi lietota metafora ļauj vieglāk sasniegt vēlamo, izmantojot plašākai auditorijai pazīstamu tēlainās izteiksmes līdzekli un tādā veidā ļaujot to asociēt ar sev tuvāko un saprotamāko.

Metafora valodā pilda noteiktas funkcijas: 1) nosaucējfunkcija jeb nominatīvā funkcija izmanto valodā esošus vārdus jaunu reāliju nosaukšanai; sākotnēji jaunais jēdziens apziņā ir tēlainis, jo rada asociācijas ar pamatnozīmi, taču laika gaitā tēlainība zūd; 2) izziņas funkcija jeb kognitīvā funkcija spēj konkretizēt abstrakto; abstraktais nav tieši novērojams, bet ir izsecināms; konkrēts ir tas, ko var uztvert ar maņu orgāniem; šajā gadījumā metafora pagarina intelekta loku, jo prāts darbojas kā mehānisms; 3) raksturojošā funkcija izpaužas tā, ka metafora rāda vienus parādības aspektus, bet slēpj citus; 4) ietekmējošā funkcija liek par lietām domāt noteiktā virzienā, metaforas var mainīt uzskatus, piemēram, tas redzams tādās metaforās kā *politika ir virtuve* vai *valsts ir kuģis* (Vairāk par metaforu funkcijām skat. Lakoff, G., Jonson, M. *Metaphors we live by*, 1980; Kövecses, Z. *Metaphor: a Practical Introduction*, 2002). Metafora spēj ietekmēt mūsu vērtējumu, attieksmi, radīt priekšstatus u.tml. Ietekmējošā funkcija ir ļoti nozīmīga politikā un reklāmās, jo to pamatmērķis ir ietekmēt potenciālos

vēlētājus, atbalstītājus un pircējus, radīt viņiem pozitīvu vērtējumu un priekšstatu par konkrēto politisko spēku vai precī un pamudināt to atbalstīt vai iegādāties.

Savukārt I. Lokmane uzskata, ka viena no metaforas svarīgākajām funkcijām mūsdienu valodā ir kognitīvā jeb izziņas funkcija – metafora ar konkrētā palīdzību palīdz izprast grūtāk uztveramo. Tātad abstraktais tiek raksturots ar konkrēto. Piemēram, metaforās *rūgti pārmetumi*, *asas izjūtas*, *karsta mīlestība* sajūtu nosaukumi tiek izmantoti izjūtu vai jūtu nosaukšanai (Lokmane 2009, 91).

2.3 Metaforu iedalījums

Semantiskā ziņā metaforas pārklājas un krustojas, līdz ar to viennozīmīgu un nepārprotamu iedalījumu nav iespējams izveidot. Reizēm pēc iespējas mazāks iedalījumu skaits var atvieglot uzdevumu klasificēt materiālus, jo nav nepieciešamas analizēt visas mazās nianšes, kuras būtu jāanalizē vairāku paveidu klasifikācijā.

Profesore Ina Druviete izdala piecus principus metaforu klasifikācijai un raksturošanai:

- 1) Metonīmiskās asociācijas – daļas lietojums veselā vietā. Literatūrzinātnē pastāv dažādi uzskati par tropu iedalījumu. Analizējot sarunvalodu, šķiet mērķtiecīgi metonīmiju un sinekdohu aplūkot kā metaforas paveidus, jo dažreiz grūti noteikt, vai asociatīvās saiknes pamatā ir vizuāla līdzība vai funkcionāls sakars, piemēram, *pieci rubļi no galviņas*.
- 2) Kvantitatīvās manipulācijas – ekspresīvi teicieni, nosacīti pie tām varētu pieskaitīt hiperbolizāciju, piemēram, *stāvēt rindā simt gadus*.
- 3) Kvalitatīvas manipulācijas – pazemināta stila vārdu lietojums kāda priekšmeta, parādības vai personas raksturošanai, piemēram, *botes ‘dārgi zābaki’*.
- 4) Semantiskas pārvirzes uz līdzības pamata (pēc krāsas, pēc formas, pēc funkcijas vai uzvedības), piemēram, *cūka ‘Netīrs, nevīžīgs cilvēks’*.
- 5) Personvārdu vispārinājums. Tos bieži izmanto tautības noteikšanai, piemēram - fricis ‘vācietis’ (Druviete 1992, 104–108).

Šis Inas Druvietes iedalījums ļauj noprast, ka ir vairāki veidi, kā klasificēt metaforas.

Metaforas vairāk tiek skatītas no valodas puses, nevis no domu vai rīcības puses. Ja cilvēks uzskata, ka viņš ikdienā var iztikt bez metaforām, tad tā ir kļūda, jo ir pierādīts pretējais. Metaforas ir atrodamas ne tikai valodā, bet gan arī domās un rīcībā, jo tas ir cilvēku dabā (Lakoff, Johnson 1980, 4).

„Arī Dž. Leikofa metaforu koncepcija norāda divu veidu metaforas – konvencionalizētas, dabiskā valodā nostiprinājušās, un kreatīvās, t.i., tās, kas rodas cilvēka pieredzē uz līdzības un asociāciju pamata konkrētajā situācijā un ko nav iespējams paredzēt iepriekš. Kreatīvās metaforas rodas, pamatojoties uz specifisku individuālu pieredzi” (Liepa 2009, 17).

Šāds divu grupu dalījums tikai sākotnēji atvieglo uzdevumu klasificēt metaforas, ja vien pietiek zināšanu, lai pareizajā kategorijā ievietotu augstāk minētās kreatīvās metaforas, kuras rodas, pamatojoties uz specifisku individuālu pieredzi, kas ne vienmēr ir zināma citiem. Bet ar laiku individuālas metaforas var kļūt par valodas metaforu, tādējādi zaudēt savu individuālas metaforas statusu. Piemēram, *Siseņu izplatība Parīzē, kas atgādina lielu civilizācijas kuņģi, ir biedējoša.*

Džordžs Leikofs kopā ar Marku Džonsonu 1980. gadā savā grāmatā “Metaphors We Live By” sniedz savu kognitīvās lingvistikas skatījumu, iedalot metaforas poētiskajās, konceptuālajās, strukturālajās, orientācijas un ontoloģiskajās metaforās.

1) **Poētiskās metaforas.**

Tās ir metaforas, kas atrodamas literatūrā. Metaforas ir veids, kā var izpaust un izteikt to, ko vēlas izcelt vai paspilgtināt. Rakstot daiļdarbus, autori raksta, ko patiešām domā, nevis kā vajadzētu domāt vai kā sabiedrība liek domāt. Cilvēkiem metaforas ir veids, ar kuru palīdzību var izteikties poētiski, neikdienišķi (Lakoff, Johnson 1980, 4).

2) **Konceptuālās metaforas.**

Metaforas ar cilvēku ir saistītas ne tikai valodā, bet arī domās un citos dzīves brīžos. Katrs izrunātais vārds iepriekš domās tiek izteikts un verbāli nodots citam cilvēkam, tādējādi metaforas iet roku rokā ar domām un rīcību. Tik vienkārši izteicieni kā *Es devu tev ideju; Ir grūti nodot ideju viņam* ir metaforas, jo ideju nevar dot, tā ir, vai tās nav (Lakoff, Johnson 1980, 10–11). Šādi un līdzīgi izteicieni ir diezgan bieži dzirdami, cilvēki pie tāda runas veida ir pieraduši un, paši nenojauzdami, ikdienā savā runā lieto metaforas.

3) **Strukturālās metaforas.**

Izziņas funkciju veic strukturālā metafora – šo metaforu funkcija ir ļaut runātājiem saprast *mērķjomu* (A) ar *avotjomas* (B) struktūras nozīmēm. *Strīds ir karš* ir tā metafora, pēc kādas šobrīd dzīvo šī kultūra; tā strukturē rīcību, kādu lietojam strīda laikā. (..) Strīdiem un karam pēc definīcijas nav tiešas saistības, un neviens nav pakārtots otram, lai gan no viena var izrietēt otrs, taču struktūra tiem ir līdzīga, jo strīds tiek izprasts un apspriests kara terminos. No tā izriet, ka koncepts ir metaforiski strukturēts, tā darbība ir metaforiski strukturēta un līdz ar to arī valoda ir metaforiski strukturēta (Lakoff, Johnson 1980, 4–5).

4) **Orientācijas metaforas.**

Ir arī citi metaforisko konceptu veidi, kuros netiek strukturēti koncepti, tie vairāk tiek skaidroti caur citiem konceptiem un veselām konceptu sistēmām. Šie koncepti ir saistīti ar telpisko orientāciju, tāpēc tos sauc par orientācijas konceptiem. Minēto metaforu pamats ir galvenokārt mūsu emocionālajā un fiziskajā stāvoklī. Šie koncepti raksturo orientāciju telpā ar šādiem izteikumiem: *augšā - lejā, iekšā - ārā, uz priekšu - atpakaļ, ieslēgt - izslēgt, dziļi - sekli*. Orientācijas metaforas izmanto telpiskās orientācijas konceptus, kā, piemēram, priecīgs ir uz augšu, bēdīgs – uz leju. To pierāda angļu valodas izteikums *I'm feeling up today* 'Es šodien jūtos pacilāts' (Lakoff, Johnson 1980, 15).

5) **Ontoloģiskās metaforas.**

Dž. Leikofs un M. Džonsons min, ka ontoloģiskās ir tās metaforas, kuras ļauj saprast notikumus, darbības, emocijas, idejas utt. (Lakoff, Johnson 1980, 45).

a) Objektu un substanču metaforas.

Orientācija telpā nav vienīgais veids, kā lietot fizisko un ķermenisko pieredzi, lai izprastu dažādus konceptus. Pieredzes interpretēšana caur objektiem un substancēm ļauj izvēlēties un apstrādāt tās daļas kā diskrētas vienības – kategorizēt un grupēt, tādējādi arī izprast. Arī tad, kad lietas vai parādības nav skaidri nošķiramas un diskrētas, cilvēki tik un tā tiecas tās tā kategorizēt, kas piešķir tām fizisku objektu īpašības un atribūtus, saskaņā ar personīgo pieredzi. Bieži lietotas ontoloģiskās metaforas: *bēdīga pieredze, sāpīgs process, sāpīgs ceļš uz panākumiem, trakas lietas, traka greizsirdība, lēna domāšana, vārga valsts vara*.

b) Personifikācija.

Iespējams, viena no redzamākajām un zināmākajām ontoloģiskajām metaforām ir personifikācija, kur fiziski objekti tālāk tiek skatīti kā personas. Tas ļauj paplašināt redzesloku, jo lietām var piedēvēt cilvēciskas īpašības, motivāciju, raksturojumu un aktivitātes. Piemēros, *inflācija noēd visu mūsu peļņu* vai *relīģija nosaka, ka viņš nedrīkst lietot franču vīnu* lietai vai parādībai tiek piedēvētas cilvēkam raksturīgas iezīmes vai darbības (Lakoff, Johnson 1980, 33–34).

Arī Kevečešs piekrīt šādam metaforu dalījuma un norāda, ka visām metaforām, kas ir saistītas ar cilvēku pieredzi ir izziņas funkcija un, pamatojoties uz kognitīvo funkciju, izšķir trīs metaforu veidus: strukturālo, orientējošo un ontoloģisko (Kövecses 2002, 32).

Saskaņā ar Leikofu un Džonsonu, cilvēciskās domāšanas procesā tiek izmantotas konceptuālās metaforas, un izteiksmes, kas tās atspoguļo, ikdienas valodā tiek īstenotas sistemātiski. Metafora vairumam cilvēku ir dzejas iztēles un retorikas uzplaukums - tas ir ārkārtas, nevis parastās valodas jautājums. Tomēr mūsu parastā konceptuālā sistēma, kuras ziņā mēs domājam un rīkojamies, būtībā ir metaforiska (Cienki, Muller 2008, 67).

Rezumējot konceptuālās metaforas var redzēt mūsu ikdienas dzīvē, un cilvēka daba domāšanas un darbības ziņā faktiski ir metaforiska. Turklāt visām metaforām, kas ir saistītas ar cilvēka pieredzi, ir izziņas funkcija. Metaforu semantiskajā apstrādē noteicoša un primāra ir nevis valoda, bet gan saprašana, apjēgsme, fona zināšanas (Šķilters 2008, 105). Tās palīdz atpazīt, vērtēt un skaidrot pasaules parādības.

2.4 Metaforu struktūra un to raksturojums pēc neparastuma

No metaforiskā aspekta maģistra darbā dzīvniekskaņu verbi tiks grupēti pēc to mērķjomām, līdz ar to nepieciešams aplūkot metaforu struktūru un to raksturojumu pēc neparastuma. Avotjoma visiem aplūkotajiem vārdiem ir viena, respektīvi, saistījums dzīvnieku izdotajām skaņām, tādēļ tipiskākās avotjomas netiek skatītas.

2.4.1 Metaforu struktūra

Pēc I. Lokmanes uzskatiem, metaforas struktūru veido *avotjoma* (apzīmējošais), kuras nosaukumu vai nosaukumus izmanto *mērķjomas* (apzīmējamā) nosaukšanai vai raksturošanai. Šis pārnese balstās uz abu jomu kopīgās pazīmes vai pazīmēm (Lokmane 2009, 90). Atkarībā no metaforas sarežģītības šīs kopīgās pazīmes var būt grūtāk vai vieglāk nosakāmas. „Piemēram, metaforā *laiks ir nauda* avotjoma ir *nauda* un mērķjoma ir *laiks*: laiku tāpat kā naudu var taupīt, izmantot lietderīgi vai nelietderīgi, laika var trūkt tāpat kā naudas. Metafora vienmēr izgaismo tikai daļas mērķjomas pazīmes (tās, kas kopīgas ar avotjomu), atstājot ēnā citas, piemēram, metaforā *tauta ir aitu bars* tiek uzsvērts, ka tauta tāpat kā aitas nedomājot seko barvedim, bet daudzas citas tautas pazīmes tiek notušētas” (Lokmane 2009, 90).

Kevečešs pētot metaforas dažādās metaforu vārdnīcās, konceptuālo metaforu sarakstos, kognitīvo lingvistu darbos u.c. un secinājis kopīgos avotjomas un mērķjomas elementus (Kövecses 2002, 15).

Mērķjomas ir abstraktas, izplūdušas un tām trūkst skaidru apveidu. Dažas no tipiskajām mērķjomām:

1) emocijas – dusmas, bailes, mīlestība, laime utt. tiek primāri saprastas caur konceptuālo metaforu nozīmēm. Piemēram, *Viņš šņāc caur sakostiem zobiem*;

2) alkas, vēlmes – vēlmes ir līdzīgas emocijām, tās arī tiek saprastas kā spēks, ne tikai kā fizisks, bet arī psiholoģisks – kā slāpes vai izsalkums. Piemēram, *Un Billes vēders nu jau kaukšus kauc*;

3) domas – to, kā darbojas cilvēka prāts, joprojām neviens līdz galam neizprot. Daudzi cenšas izprast prātu, ņeroties pie dažādu veidu metaforām. Racionālās domas tiek uztvertas kā darbs, bet mazāk aktīvi domu aspekti tiek izprasti ar uztveres terminiem, piemēram, redzi – *es redzu tava izteikuma jēgu*;

4) laiks – šis ir grūti izprotams jēdziens. Galvenokārt metafora, kurā tiek izmantots laika jēdziens, tas tiek uzskatīts par objektu, kas kustas. Piemēram – *laiks lido*;

5) notikumi un darbība - piemēram, lasīšana, krēsla labošana. Notikumu un darbības aspekts bieži tiek izprasts kā kustība un spēks, un šie aspekti ietver tādus priekšstatus kā pārmaiņas, cēloņi, nozīmes u.c. Piemēram, *viņa ir sasniegusi savus mērķus*;

6) cilvēku attiecības – tās ietver tādus jēdzienus kā draudzība, mīlestība un laulības. Šie un līdzīgi jēdzieni tiek metaforiski aplūkoti kā augi, mehānismi un ēkas. Piemēram, *viņi uzbūvēja spēcīgu laulību*;

7) notikumi un darbība - piemēram, lasīšana, krēsla labošana. Notikumu un darbības aspekts bieži tiek izprasts kā kustība un spēks, un šie aspekti ietver tādus priekšstatus kā pārmaiņas, cēloņi, nozīmes u.c. Piemēram, *viņa ir sasniegusi savus mērķus*.

Un citas mērķjomas kā dzīvība un nāve, saziņa, politika, ekonomika utt. (Kövecses 2002, 20 – 24).

2.4.2 Metaforu raksturojums pēc neparastuma

Pēc neparastuma metaforas tiek iedalītas divos galvenajos veidos – valodas un individuālās metaforas. Vēl var runāt par „mirušajām” metaforām, kas ir individuālās metaforas, kuras zaudējušas savu spilgtu un neparasto nozīmi, iekļāvušās ikdienas valodā, kļuvušas pierastas. Šo metaforu veidu var iedalīt pie valodas metaforām.

Pēc A. Lauas domām valodas metafora ir tradicionāla un nostiprinājusies tautas valodā, pilnīgi iekļauta leksikas sistēmā un sastopama noteiktos vārdu savienojumos, kuros tā tiek neskaitāmas reizes lietota, to viņa dēvē par pārnestu nozīmi. Šādas nozīmes var kļūt par nominatīvām - tiešām nozīmēm, ja biežas lietošanas rezultātā tās tiek nodeldētas un zaudē savu neparastumu, piem., satriekt (*ļauņa vēsts visus satrieca*).

Laua apskata dzejas metaforu, kas ir individuāla pēc lietojuma un atrodas rakstnieku darbos, viņa to dēvē par metaforisku lietojumu. Viņa uzsver, ka no individuāli veidotām metaforām var rasties pārnestās nozīmes. Piemēram, metafora *pa zelta lapu paklāju* ir neparasta, reālajā dzīvē neeksistējoša (Laua 1981, 38).

Individuālās metaforas ir ļoti spilgtas un neparastas, tās netiek lietotas ikdienas valodā, jo tām nav tik pierastas un ikdienišķas nozīmes.

2.5 Metaforas un metonīmijas attieksmes

Metaforiskie un metonīmiskie pārnēsumi ir divi būtiskākie daudznozīmības tipi, tie ir galvenie paņēmieni, radot jaunas vārdu nozīmes. Reizēm metaforiskie un metonīmiskie sakari ir grūti nošķirami vai arī saplūduši, līdz ar to darba autore īsumā skaidro arī metonīmijas jēdzienu.

“Metonīmija (gr. *metonymia* – pārdēvēšana, nosaukšana citā vārdā) ir nozīmes pārnēsums, kas balstās uz sakaru starp parādībām” (Valeinis 1994, 164). Savukārt, valodniecības pamatterminu skaidrojošajā vārdnīca tiek teikts, ka metonīmija ir viens no tropu veidiem, nosaukuma pārnēsums uz attiecīgo jēdzienu savstarpējās sakarības pamata, respektīvi, kādas reālijas nosaukuma izmantojums citas reālijas nosaukšanai, kam ar pirmo ir kāds jēdzienisks sakars, piemēram, *Zālē bija tikai pazīstamas sejas. Katliņš vārās* (VPSV 2007, 231).

Pretēji metaforām, metonīmija nav saistīta ar cilvēkiem - teoriju, slimībām, inflāciju, utt. tā nesatur informāciju, kas varētu atsaukties uz cilvēkiem (no kognitīvā aspekta) vai tiktu saistīts ar personām vai parādībām. Piemēram, *Man patīk lasīt Raini*, kas šajā gadījumā domāts - *Man patīk lasīt Raiņa darbus*. Šajā izteikumā Raiņa darbi aizstāti tikai ar viņa vārdu, tajā pašā laikā teikums saglabā savu uzbūvi un domu. Leikofs metonīmijām pievienojis apakšgrupu, ko sauc par sinekdohām (synecdoche). “Sinekdoha – metonīmija, kurā nozīmes pārnēsums izriet no nojēguma par kvantitatīvām attiecībām starp priekšmetiem vai parādībām; vārds vai vārdu savienojums, kam ir šāds nozīmes pārnēsums” (tezaurs.lv). Sinekdohā daļa tiek izmantota, lai raksturotu veselumu. Kā piemērs tiek minēts - *Mums organizācijā ir vajadzīgas jaunas asinis* (Lakoff, Johnson 1980, 36), kas šajā gadījumā ir domāts tā, ka asinis kā tādas nav vajadzīgas, bet gan jauni darbinieki. Metonīmijas ļauj vieglāk un īsāk pateikt domu, un vispārpieņemtas frāzes ir visiem saprotamas.

Pēc Džona Saīda uzskatiem metonīmijai un metaforai ir daudz kopīgu iezīmju: tās abas ir jēdzieniskas; abas var kļūt par vispārpieņemtām, parastām; abas tiek lietotas, lai valodā radītu jaunas leksikās vienības (Saīds 2003, 352).

Metaforas un metonīmijas robežojas un savijas dažādos veidos. I Lokmane raksturo šādus gadījumus:

1) metaforai var būt metonīmisks pamats. Piemēram, metaforas *dusmas vārās* pamats var būt metonīmisks, proti, dusmīgam cilvēkam ir karsti; metafora rodas tad, kad dusmas iztēlojas kā karstu šķidrumu. Līdzīgi metaforās, kurās laime un prieks saistīts ar telpisko orientāciju augšup, bet skumjas un bēdas ar telpisku orientāciju lejup, pamats ir metonīmisks – priekā cilvēks izslienas, skumjās saliecas.

2) Vārdu savienojumu vai teikumu var interpretēt gan kā metaforu, gan kā metonīmiju. Piemēram, divējādi analizējams teikums *Neveiklas kāpnes veda uz otro stāvu* – ja cilvēks, kāpdams pa tām, jūtas neveikli, tā ir metonīmija, bet ja kāpnes asociējas ar neveiklu cilvēku, - metafora.

3) Secīgi var izmantot vienu un otru nosaukuma pārnese veidu. Piemēram, vārdu savienojumā *gaiša galva* vārda *galva* lietojums ar nozīmi `prāts` (vai `cilvēks`) ir metonīmija, bet *gaišs* lietojums ar nozīmi `gudrs` – metafora. Šeit metaforiski un metonīmiski lietoti elementi ir atsevišķi, nošķirami (Lokmane 2009, 92).

3. DZĪVNIKSKAŅU VERBI UN TO KLASIFIKĀCIJA

Šajā nodaļā tiks skaidroti, kas ir dzīvniekskaņu verbi, sniegts daļējs ieskats, kā tie tiks klasificēti un analizēti. Izmantojot Mūsdienu literārās valodas vārdnīcu (MLVV) un Latviešu literārās valodas vārdnīcu (LLVV) no elektroniskās versijas, kā arī izmantojot Latviešu valodas vārdnīcu (LVV) dota verbu pamatnozīme un veikts mēģinājums noteikt dzīvniekskaņu verbu semantiskos elementus. Īsumā skaidrots polisēmijas un onomatopoēzes jēdziens, kā arī tiks dots ieskats Jekaterinas Rahiļinas (Екатерина Рахилина) sastādītajā monogrāfijā “Dzīvnieku skaņu verbi: metaforas tipoloģija” (*Глаголы звуков животных: типология метафор*).

3.1 Dzīvniekskaņu verbi

Pēc Intas Freimanis domām, dzīvniekskaņu verbi veido kompaktu grupu, jo tiem ir kopīgas valentas pazīmes un vienveidīga semantiskā struktūra. Valence – „vārda spēja, veidojot sintaktiskus sakarus, piesaistīt citus vārdus noteiktās gramatiskās formās; vārda saistītājspēja. Valence ir atkarīga no vārda leksiskās nozīmes un vārdšķiras” (VPSV 2007, 417). Latviešu valodas pētījumos par verbu saistītājspēju I. Freimane (Freimane 1975, 11) terminu valence piedāvā aizstāt ar terminu saistāmība – „valodas vienību (fonēmu, morfēmu, vārdu) spēja saistīties tekstā citai ar citu” (VPSV 2007, 333). I. Freimane valences teorijas plašo izmantojumu darbības vārdu izpētē saista ar to, ka „darbības vārds [...] ir cieši saistīts ar substanci (priekšmetu, parādību), un šis saistījums nosaka verba paradigmātiskās (sistēmiskās) un sintagmatiskās (saistāmības) attiecības semantikā, leksikā un sintaksē” (Freimane 1983, 4). Tieši pateicoties lielajai iespējamībai saistīties ar citu vārdšķiru vārdiem rada iespēju iegūt vairākas nozīmes pašam vārdam.

Dzīvniekskaņu verbiem nepiemīt tipiski diferencētājelementi, un pārsvarā šiem verbiem ir onomatopoētiska cilme. Onomatopoēze (<gr. *onomatopoe* – 'nosaukumu atdarināšana') ir skaņu kompleksu veidošana, atdarinot dabas (priekšmetu, būtni) skaņas (Rozenbergs 1995, 25).

Tiek izteikts pieņēmums, ka dzīvniekskaņu verbu klasifikācija ir iespējama pēc to denotātu klasifikācijas (Freimane 1983, 14). Maģistra darbā dzīvniekskaņu verbu metaforisku pārnese klasificēšanai netiks ņemta šāda klasifikācija, jo tiks veikta pēc to mērķjomām, nevis to denotāta.

Grupu nošķiršana un definēšana var būt problemātiska, jo valoda ir mainīga sistēma un katrā attiecīgajā valodas attīstības posmā vārdi var mainīt savu nozīmi. Jo mazāk grupu, jo lielāka iespēja, ka kāds grupas loceklis ir mazāk tipisks un varētu kaut vai margināli ietilpt arī kādā citā grupā (Apse 2009, 8). Šis apgalvojums tikai pierāda to, ka vārdu grupēšana ir diezgan subjektīva un balstīta uz pētnieka zināšanu lauka.

Skaņu verbi nosauc darbību vai procesu, kurā rodas skaņa. Jēdziens “skaņa” ir vispārināts – attiecināts gan uz skaņām, gan trokšņiem, jo reizēm grūti konstatēt atšķirības starp skaņu un troksni (Freimane 1983, 5). Tiks aplūkoti tādi dzīvniekskaņu verbi, kas rodas no dzīvnieku balss, no ķermeņa vai ķermeņa daļu kustību skaņām u.tml.

Skaņa, kas rodas no dzīvnieku runas orgāniem.

Piemēram, *aurot, baurot, blēt, bubināt, čērkstēt, čiepstēt, čivināt, dūdot, gāgināt, gaudot, kaukt, kladzināt, kluksēt, kraukt, kūkot, kurkstēt, kvankšķēt, kvekšķēt, kviekt, ķērkt, lirināt, maurot, maut, murrāt, ņaudēt, ņurdēt, ņurrāt, pēkšķināt, pīkstēt, pogot, rēkt, riet, rukšķēt, rūkt, smilkstēt, šņākt, trillināt, ūbot, urkšķēt, vaukšķēt, vēkšēt, vidžināt, vīterot, vīvināt, zviegt, žadzināt.*

Skaņa, kas rodas dzīvniekiem kustoties (neveicot pārvietošanos).

Piemēram, *circināt, irināt, urrināt.*

Skaņa, kas rodas pārvietojoties.

Piemēram, *dīkt, dūkt, sanēt, sanēt, sīkt, sirsināt, sisināt, spindzēt, zumēt, zuzēt.*

3.2 Dzīvniekskaņu verbu daudznozīmība un pētniecība

Lai noteiktu vārdam pamatnozīmi, jāsaprot daudznozīmības jeb polisēmijas jēdziens. Kā arī tiek dots ieskats Jekaterinas Raņilinas (*Екатерина Рахилина*) sastādītajā monogrāfijā “Dzīvnieku skaņu verbi: metaforas tipoloģija” (*Глаголы звуков животных: типология метафор*), kas izdota 2015.gadā.

3.2.1 Dzīvniekskaņu verbu daudznozīmība

Viena vārda lietojums vairāku nozīmju izteikšanai ir izplatīta parādība ikvienā valodā. Ja šīs nozīmes ir savstarpēji saistītas, vārds tiek uzskatīts par daudznozīmīgu jeb polisēmisku (VPSV 2007, 78). Tradicionāli vārda atsevišķās saistītās nozīmes sauc par leksiski semantiskajiem variantiem (VPSV 2007, 212). Dažkārt to norobežošana sagādā grūtības, tāpēc

būtiska loma var būt kontekstam, kādā vārds sastopams – vārda nozīme pilnā mērā atklājas tikai saistījumā ar citiem vārdiem (Saeed 2000, 61) (piemēram, *cīrulis vīteroja* vai *Jānis vīteroja*).

Polisēmijas veidošanos nosaka vairāki faktori:

- vārda lietošanas biežums – vairāk nozīmju parasti ir bieži lietotiem vārdiem,
- vārdā cilme – mantotiem vārdiem ir vairāk nozīmju nekā aizgūtiem,
- vārda ekspresija – daudznozīmīgi parasti ir stilistiski un emocionāli neitrāli vārdi,
- vārdšķira, kurai vārds pieder – visbiežāk polisēmija konstatējama darbības vārdiem (Laua 1981, 31).

Pamatnozīme ir galvenais leksiski semantiskais variants, funkcionāli svarīgākā nozīme, kas tiek asociēta ar vārdu ārpus konteksta. Bieži tā ir senākā no vārda nozīmēm, taču laika gaita iespējams arī nozīmes aktualitātes zudums un agrākā pamatnozīme var kļūt par sekundāru. Katram vārdam ir tikai viena pamatnozīme, visas parējās attieksmē pret to ir atvasinātas un tieši vai pastarpināti izsecināmas no pamatnozīmes (VPSV 2007, 277,346; Laua 1981, 34).

Daudznozīmīgos vārdus veido pamatnozīme, tiešās atvasinātās nozīmes un pārnestās nozīmes, tāpēc maģistra darbā, analizējot dzīvniekskaņu verbus, aplūkotās skaņu verbu pamatnozīme un metaforiskās nozīmes.

3.2.2 Dzīvniekskaņu verbu pētniecība

Dzīvniekskaņu verbu klasifikācija Jekaterinas Rahiļinas (*Екатерина Рахилина*) sastādītajā monogrāfijā “Dzīvnieku skaņu verbi: metaforas tipoloģija” (*Глаголы звуков животных: типология метафор*), kas izdota 2015. gadā.

Līdz šai monogrāfijai dzīvniekskaņu verbi vairāk tika pētīti tieši no fonētiskā aspekta. Minētā Rahiļinas monogrāfija ir veltīta dzīvniekskaņu vārdiem un to raksturīgajām metaforiskajām nozīmju pārejām attiecībā uz cilvēkiem, dabas objektiem un lietām. Pētījums tika veikts ar vairāk nekā 20 dažādu struktūru valodu materiāliem – tie galvenokārt aprakstīti atsevišķās nodaļās; detalizēti piemēri ir atspoguļoti speciāli izveidotā datubāzē. Grāmatas ievaddaļās un nobeiguma nodaļās apkopotī secinājumi, kas ir nozīmīgi ne tikai konkrētu verbu semantikai, bet arī metaforai kā teorijai un tipoloģijai kopumā.

Monogrāfijā aplūkoti dzīvniekskaņu verbi tiek grupēti 5 lielās grupās, pēc to izsacījumu nozīmes (fizioloģiskās skaņas, balss īpašības, emociju izpausmes, runas raksturojums un semantiski ietilpīga/noslogota runa) (Рахилина 2015, 20).

a) Fizioloģiskās skaņas

Fizioloģiskās skaņas ir spontāni iekšējie procesi cilvēka organismā (sāpes un dažas ķermeņa reakcijas). Šādu skaņu nosaukšanai valodās mēdz izmantot dzīvniekskaņu verbus. Piemēram, klepus, šķaudīšanas, apgrūtinātas elpošanas, krākšanas, ēdiena sasmalcināšanai utt.. Šādas skaņas var būt ne tikai reālas, tas ir, dzirdamas, bet arī subjektīvas, eksistējot tikai uztverē (kā sāpes galvā vai ausīs) (Рахилина 2015, 21).

Piemēram, *Man galvā kā viesulis brāžas norādījumi par rīcību šādos gadījumos. – Sasiet, sasiet viņu vajag, – viens turpina blēt* (LVK2018).

b) Balss īpašības

Tādu balss īpašību kā balss augstums, skaļums, kā arī aizsmakums, kuru avoti bieži vien ir putnu kliegzieni (piemēram, vārnu un zosu) nosaukšanai valodās mēdz izmantot dzīvniekskaņu verbus, kas raksturo iepriekšminēto. Šajā grupā tiek iekļauti arī ar dziedāšanu saistītie verbi (Рахилина 2015, 22).

Piemēram, *Kāda roka, laikam vecāsmātes, cieši aizvēra virtuves durvis, un viņi tur sāka klusu bubināt, lai Bille nedzird* (LVK2018).

c) Emociju izpausmes

Emociju izpausmju aprakstīšanai tiek izmantoti dzīvniekskaņu verbi, kas nosauc smieklus un raudāšanu. Smieklis un raudāšana tiek klasificētas kā neverbālas emociju izpausmes.

Piemēram, *Tas šķiet vēl smieklīgāk, un sajūsmā turpinu zviegt līdz brīdim, kad izdomāju, ka pietiks* (LVK2018).

Kā verbālo izpausmju līdzekļus lieto dzīvniekskaņu verbus, kas atspoguļo noskaņojumu, attieksmi pret notikumu. Piemēram, labs garastāvoklis, komunikācijas sniegtais prieks un flirts bieži raksturoti ar baložu *dūdošanu*. Pie šīs grupas pieskaitāma ir arī patīkamo emociju izteikšana, kas saistīta ar kaķa *murrāšanu*. Piemēram, *Viņa murrāja no laimes*.

Piemēram, *Dziersiet kopā rīta kafiju, bērni ēdīs savas putriņas, vīteros un čivinās aiz prieka* (LVK2018).

Emociju izpausmju verbālā neapmierinātības izteikšana tiek iedalīta vairāki līmeņos, sākot no murmināšanas un neskaidras runas līdz pat skaļai un agresīvai uzvedībai.

Murmināšana ir mazāk izteiktais neapmierinātības līmenis: persona ir neapmierināta ar konkrētu situāciju un pauž neapmierinātību ar piezīmēm, kas principā nav adresētas nevienam. Adresāts var dzirdēt šo „iekšējo” runu, taču tā ir neskaidra. Piemēram, *Lūcis sapņoja par futbolu. Arī Arnis nurdēja par kādu sporta spēli* (LVK2018). No tā var secināt, ka klausītājs saprata par ko sapņo Lūcis, bet nesaprata, par ko runā Arnis.

Augstākais punkts emociju izpausmju izrādīšanai ir **skaļa, agresīva uzvedība**. Tā ir vērsta uz situācijas pārvēršanu. Šī reakcija ir aizskaroša, tā ietver, kliegšanu, rupjības utt. metodes (Рахилина 2015, 24–26).

Piemēram, *Vara tālskati vicinādams, auroja Spūnijas buļļu speķa pīrāgs Pedro* (LVK2018). Pedro centās visos izraisīt bailes, “izgāžot” savas dusmas kliegzienos.

d) Runas raksturojums

Cilvēka runu var raksturot ar dzīvniekskaņu vārdiem, jo tā ir tuva vairākām dzīvnieku skaņām. Runas veids var būt nesaprotams – vai tas šķiet tikai tāpēc, ka tā ir pārāk lēns (no nedrošības) vai pārāk kluss (vērsts uz sevi), vai pārāk ātrs, vai arī tāpēc, ka daudzi cilvēki runā vienlaicīgi (Рахилина 2015, 27–28).

Piemēram, *Pirmais sekretārs smilkstēja, ka Pieminekļu aizsardzības birojs tādu apgānījumu vairs neregistrēs* (LVK2018). Piemērs rāda, ka sekretārs ir nepārlicināti un neskaidri izteicies.

e) Semantiski ietilpīga/noslogota runa

Līdz šim tiek runāts tikai par cilvēku runas ārējo īpašību metaforisko modelēšanu (tembru, emocijām, runas ātrumu utt.) izmantojot dzīvniekskaņu vārdus. Visas iepriekš aplūkotās grupas praktiski neietekmēja saturu un, principā, mēs varējām sagaidīt, ka dzīvnieku skaņas neatspoguļos nekādas nozīmīgas iezīmes. Tomēr ir vairākas runas koncepcijas, kas daudzās valodās ir saistītas ar dzīvniekiem, attiecīgie dzīvniekskaņu vārdi tiek regulāri izmantoti, lai aprakstītu tādas valodas lietošanas procesus kā tenkas, lielīšanās, sakāmā atkārtošana utt.. (Рахилина 2015, 28–29).

Piemēram, *Staigāja un kladzināja, cik nevīžīga ir Minna, kāda govs izrādās Anna, bet pašas jau nebija labākas* (LVK2018). Sievietes visiem stāsta par citām sievietēm tās nomelnojot.

Maģistra darba autore uzskata, ka šis dalījums ir ļoti līdzīgs, ja ne pat tāds pats kā pēc metaforisko nozīmju pārnesumiem, nosaucot to mērķjomas. Atšķirība ir tikai grupu daudzumā, līdz ar to daļēji tiks pieņemta arī šāda veida grupēšana, aplūkojot dzīvniekskaņu vārdus latviešu valodā.

3.3 Komponentu analīzes izmantošana

Komponentu analīzes metode balstās uz pieņēmumu, ka vārda nozīme sastāv no semantisko komponentu kopuma. Izmantojot šo metodi, vārda nozīmes tiks dalītas

semantiskajos elementos (SE). Šīs metodes lietojuma izpratnei izmantots Intas Freimanis darbs “Latviešu valodas skaņu verbi” (1983).

Šajā apakšnodaļā tiks analizēti 58 dzīvnieskaņu verbi, kas rodas no dzīvnieku radītajām skaņām un tiks iedalīti pēc SE-u skaļuma, skaņas augstuma, skanēšanas ilguma, skanēšanas pārtrauktības/nepārtrauktības nozīmes un raksturoto skaņas tembru. Minētie parametri veido noteiktas SE-u apozīcijas 1) skaļa skaņa ↔ klusa skaņa, 2) zema skaņa ↔ augsta skaņa, 3) īsa, īslaicīga skaņa ↔ ilgstoša skaņa, 4) nepārtraukta, stiepta skaņa ↔ skaņa ar pārtraukumiem, 5) dobja ↔ spalga, asa, griezīga utt. skaņa (Freimane 1983, 16). Dzīvnieskaņu vārdnīcām doti no Mūsdienu latviešu valodas vārdnīcas (MLVV) elektroniskās versijas, Latviešu literārās valodas vārdnīcas (LLVV) elektroniskās versijas un Latviešu valodas vārdnīcas. Autore maģistra darbam ir izvēlējusies tos verbus, kuru šķirkļa pirmais skaidrojums (pamatnozīme) ir saistībā ar dzīvnieku radītajām skaņām, vismaz divās no trim vārdnīcām. Ja nozīmju skaidrojumi netika atrasti visās minētajās vārdnīcās, bet vienā vai divās, tad tas arī tika uzskatīts par dzīvnieskaņu verbu, kuram pamatnozīme ir saistīta ar dzīvniekiem.

Par pamata vietu, kurā meklēti piemēri, tiek lietots korpus.lv (LVK2018), ja minētajā vietnē nav attiecīgu piemēru, kas dotu nozīmju skaidrojumu saistībā ar pamatnozīmi vai piemēru vispār nav, tad tie tiek meklēti dažādās interneta vietnēs, uz kurām dotas atsauces pēc minētā piemēra. Verbi kārtoti alfabētiskā secībā, lai aplūkotie dzīvnieskaņu verbi būtu pārskatāmāki.

Ja kāds no minētajiem skaņu vārdiem tiek lietots kā īpašvārds, tad tas netiek skaitīts kā piemērs no korpusa. Piemēram, korpus piedāvā vārdu savienojumu – Artūrs Dīcis, skaņu verbam *dīkt*. Tā pat par piemēriem netiek uzskatīti citu vārdšķiru vārdi, piemēram, īpašības vārdi. Aplūkotie piemēri ir ar nosauktu subjektu, lai skaidri varētu saprast skaņas “radītāju”.

Aurot –

Skaļi, stiepti kliegt, klaigāt (par cilvēku) // Skaļi brēkt, kaut (par dzīvniekiem, parasti pārošanās laikā) (MLLV).

Skaļi, stiepti kliegt, klaigāt // Skaļi brēkt, kaut (par dzīvniekiem, parasti pārošanās laikā) (LLVV).

Ļoti skaļi, stiepti klaigāt; skaļi brēkt, kaut (par dažiem dzīvniekiem, parasti pārošanās laikā) (LVV 1987, 112).

Pīlsētnieki auroja kā negudri (LVK2018).

Te, ielejā, pulcējās milzīgi ziemeļbriežu bari, kas auroja un slēpās šaurās ielejās (www.iveta.lv/gramata/HTML/Ps_40a.htm).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skanēšanas ilgums’, ‘skaņas skaļums’, ‘fiziska darbība’.

No 91 piedāvātā piemēra (LVK2018) neviens piemērs nav saistībā ar dzīvniekiem, kas liek secināt, ka ar šādu nozīmi verbs tiek lietots ļoti reti vai nelieto nemaz. Verbs visbiežāk tiek lietots saistībā ar cilvēka izdotās skaņas aprakstīšanu.

Baurot –

Radīt ilgstošas, skaļas (liellopiem raksturīgas) skaņas (MLLV).

Radīt ilgstošas, skaļas, dobjas (parasti liellopiem raksturīgas) balss skaņas (LLVV).

Veidot dobjas, stieptas balss skaņas (parasti par govīm) (LVV 1987, 124).

*Par spīti laika apstākļiem, brieži tik un tā **bauroja** (<http://www.la.lv/briezu-bauris-katru-gadu-tas-pats>).*

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skanēšanas ilgums’, ‘skaņas skaļums’, ‘fiziska darbība’.

No 5 piedāvātajiem piemēriem (LVK2018) neviens piemērs nav saistībā ar pamatnozīmi, kas liek secināt, ka ar šādu nozīmi verbs tiek lietots reti, lai apgalvojums būtu precīzāks, būtu jāaplūko plašāks piemēru klāsts. Visi piemēri saistīti ar cilvēka skaļu uzvedību.

Blēt –

Radīt īpatnējas, stieptas balss skaņas (par aitām, kazām) (MLLV).

Radīt īpatnējas balss skaņas (par aitām, kazām) (LLVV).

Radīt stieptas, īpatnējas balss skaņas (parasti par aitām, kazām) (LVV 1987, 134).

*Nākamajā rītā Gustavs pamodās bez spilvena un ieraudzīja uz grīdas guļam **jēriņu**. **Tas blēja** (LVK2018).*

***Blēja aitas, urkšķēja cūkas un pa sētsvidu staigāja vistas un tītari** (LVK2018).*

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skanēšanas ilgums’, ‘skaņas skaļums’, ‘skanēšanas nepārtrauktība’, ‘fiziska darbība’.

No 14 piedāvātajiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē ir 8 piemēri, kas ļauj secināt, ka pamatnozīmē verbs tiek lietots bieži.

Bubināt –

Radīt paklusas, raksturīgas skaņas (par zirgu) (MLLV).

Radīt paklusas, raksturīgas balss skaņas (par zirgu) (LLVV).

Par zirgiem – ar lūpu palīdzību radīts paklusas raksturīgas balss skaņas (LVV 1987, 143).

Zirgi bubināja, aprimuši savos pinekļos un Terēzei nepazīstamā vīraka miglā (LVK2018).

Zirgi bija sabāzuši purnus kopā un kaut ko mīlīgi bubināja (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas skaļums’, ‘skaņas augstums’, ‘fiziska darbība’.

No 30 piedāvātajiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē ir 4, kas liek secināt, ka nozīmi saistībā ar dzīvniekiem (šajā gadījumā zirgiem), lieto, bet to dara reti. Vairums no piemēriem ļauj konstatēt, ka visbiežāk *bubināšanu* saista ar cilvēku runas veidu.

Circināt –

MLLV nav šāda šķirkļa.

Sisināt (par circeni) (LLVV).

LLV nav šāda šķirkļa.

Dieva sviedru smaku, sērkociņa sēra dvaku. Tā bija malārija un mūzika. Circenis circināja (<http://www.punctummagazine.lv/2016/05/19/ledus-parversas-par-sapni/>).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skanēšanas ilgums’, ‘skaņas skaļums’, ‘fiziska darbība’.

Korpuss.lv (LVK2018) netiek piedāvāts neviens piemērs, var tikt secināts, ka šādas formas dzīvniekskaņu verbu lieto reti vai nelieto nemaz. Piemērs tika atrasts norādītajā interneta vietnē, kas minēta pēc piemēra.

Čerkstēt, čerkstēt –

Radīt skarbu, griezīgu troksni (par priekšmetiem, detaļām, ierīcēm, kas darbojas ar traucējumiem, aizķeršanos u.tml.) (MLLV).

Radīt paskarbas, pazemas balss skaņas (par putniem) (LLVV).

Radīt paskarbas, vibrējošas balss skaņas (par putniem); atskanēt šādām skaņām (LVV 1987, 161).

Viņa mazliet skuma, jo milzīgi kovārņu bari čerkstot palaikam iebruka debesīs (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas augstums’, ‘skanēšanas ilgums’, ‘fiziska darbība’.

No 13 piedāvātajiem piemēriem (LVK2018) 2 nozīmes ir saistībā ar dzīvniekiem, kas liek secināt, ka ar šādu nozīmi verbs tiek lietots reti. Piemēros dominē trokšņa apzīmēšana, kas saistīta ar nedzīvām lietām.

Āiepstēt –

Radīt sīkas, smalkas balss skaņas (par putnu mazuļiem, sīkiem putniem) (MLLV).

Radīt sīku, smalku balss skaņu (parasti par putnu mazuļiem) (LLVV).

Vairākkārt radīt aprautas, smalkas balss skaņas (par dažiem putniem) (LVV 1987,162).

Visi kā viens lidoņi metās virsū, knāba tiem, vēcināja spārnus, āiepstēja, kladzināja, klaigāja (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas augstums’, ‘skanēšanas pārtrauktība’, ‘fiziska darbība’.

No 7 piedāvātajiem piemēriem (LVK2018) 2 nozīmes ir saistībā ar dzīvniekiem, no kā var secināt, ka ar šādu nozīmi verbs tiek lietots reti. Pārējie piemēri saistīti ar nepārlicinātu runāšanu.

Āivināt –

Radīt īsas, aprautas balss skaņas (par putniem) (MLLV).

Radīt īsas, pasīkas, parasti ritmiskas, balss skaņas (par putniem) (LLVV).

Radīt īsas, parasti ritmiskas balss skaņas, kas ritmiski atkārtojās (par putniem) (LVV 1987, 163).

Diena ir saulaina, āivina putni (LVK2018).

Putniņi āivināja. Vējš raustīja krūmus (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skanēšanas pārtrauktība’, ‘ritmiska skaņa’, ‘skanēšanas ilgums’, ‘fiziska darbība’.

No 19 piedāvātajiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē ir 9 piemēri, kas liek secināt, ka ar šādu nozīmi verbs tiek lietots bieži. Lielākā daļa piemēru saistīti ar dziedāšanu.

Dikt –

Uzmācīgi, apnicīgi lūgt, prasīt; (paklusu) raudāt, āinkstēt (MLLV).

Pazemu sīkt (par dažiem kukaiņiem) (LLVV).

Radīt stieptu, monotonu, parasti augstu, vibrējošu skaņu (par kukaiņiem) (LVV 1987, 186).

Mušas tik dīca (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas augstums’, ‘skanēšanas ilgums’, ‘skanēšanas nepārtrauktība’, ‘fiziska darbība’.

No 18 piedāvātajiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē ir tikai 1 verba lietojums saistībā ar dzīvniekiem, kas ļauj secināt, ka ar šādu nozīmi verbs tiek lietots reti. Lielākā daļa piemēru nozīmes ziņā saistīti ar žēlošanos un sūdzēšanos cilvēku ikdienā.

Dūdot –

Radīt raksturīgas guldzošas skaņas (par baložiem) (MLLV).

Radīt raksturīgas balss skaņas (par baložiem) (LLVV).

Radīt klusas guldzošas skaņas (par putniem, parasti baložiem); skanēt šādām skaņām (LVV 1987, 196).

*Balodis kādā brīdī pārstāja **dūdot** un it kā sastinga gaisā* (LVK2018).

*Balodis **dūdoja**, tirināja spārnus un glaudās pie saimnieces kakla* (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas skaļums’, ‘skanēšanas nepārtrauktība’, ‘fiziska darbība’.

No 20 piedāvātajiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē ir 7 piemēri, kas liek secināt, ka ar šādu nozīmi verbs tiek lietots bieži. Lielākā daļa piemēru saistīti ar dziedāšanas nozīmi cilvēku vidū.

Dūkt –

Radīt pazemu, paklusu, tonī vienmērīgu skaņu (par dažiem kukaiņiem) (MLLV).

Radīt pazemas, vienmērīgas skaņas (par dažiem kukaiņiem) (LLVV).

Radīt zemu, vienmuļu, parasti paklusu skaņu, kas nemaina toni; skanēt šādai skaņai (par bitēm) (LVV 1987, 196).

*Gaiss san no neredzamiem **knišļiem**, visapkārt **dūc** un sisina* (LVK2018).

*Muša runā, t.i. **dūc** basā, neiedomājami zemu skaņu priekš sava mazā ķermeņa* (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas skaļums’, ‘skaņas augstums’, ‘skanēšanas nepārtrauktība’, ‘vienmērīga skaņa’, ‘fiziska darbība’.

No 53 piedāvātajiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē ir 4 piemēri, kas liek secināt, ka ar šādu nozīmi verbs tiek lietots reti. Lielākā daļa piemēru saistīti ar nedzīvu priekšmetu izdotajām skaņām.

Gāgināt, gāgāt –

Radīt raksturīgas gari stieptas, skaļas balss skaņas, vairākkārt gāgāt. (MLLV).

Radīt raksturīgas stieptas balss skaņas (parasti par zosīm) (LLVV).

Par zosīm – radīt raksturīgas gari stieptas balss skaņas; gāgāt (LVV 1987, 224).

*Pagalmā, pamanījušas svešinieci, sāk uztraukti **gāgināt zosis*** (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas skaļums’, ‘skanēšanas ilgums’, ‘fiziska darbība’.

LVK2018 tiek piedāvāts 1 piemērs un tas ir lietots pamatnozīmē.

Gaudot –

Radīt skaļas, gari stieptas balss skaņas; gari, stiepti kaukt. (MLLV).

Stiepti kaukt (parasti par suni, vilku) (LLVV).

Gari, stiepti kaukt (parasti par suni, vilku) (LVV 1987, 232).

Visu nakti gaudoja suns (LVK2018).

*Tomēr šajā mēnesī melanholija kļūst pārāk smaga un **suņi gaudo** vientulīgi* (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas skaļums’, ‘skaņas augstums’, ‘skanēšanas ilgums’, ‘fiziska darbība’.

No 50 piedāvātajiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē ir 10 piemēri, kas liek secināt, ka ar pamatnozīmē verbs tiek lietots, lai gan liela daļa piemēru nozīmes ziņā saistīti ar cilvēka raudāšanu.

Irināt –

MLLV nav šāda šķirkļa.

Radīt monotonas skaņas (par zemesvēzi) (LLVV).

LLV nav šāda šķirkļa.

Piemēru neizdevās atrast.

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas augstums’, ‘skanēšanas ilgums’, ‘fiziska darbība’.

Gan corpuss.lv (LVK2018), gan citās interneta vietnēs netika atrasts neviens piemērs ar šādu dzīvnieskaņu, kas liek secināt, ka šādas formas dzīvnieskaņu verbu lieto reti vai nelieto nemaz.

Kaukt –

Radīt gari stieptas balss skaņas (par dzīvnieskiem); atskanēt šādām skaņām (MLLV).

Radīt skaļas, asas, bieži arī stieptas balss skaņas (par dzīvnieskiem) (LLVV).

Radīt spalgas, gari stieptas balss skaņas (par dzīvnieskiem); atskanēt šādai skaņai (LVV 1987, 371).

Kauc kā kucēns. Dvēselīte sāj (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas skaļums’, ‘skaņas augstums’, ‘skanēšanas ilgums’, ‘fiziska darbība’.

No 82 piedāvātajiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē ir 10 piemēri, no kā var secināt, ka ar pamatnozīmi verbs tiek lietots vēl joprojām. Lielākā daļa piemēru saistīti ar nedzīvu priekšmetu izdotajām skaņām, piemēram, *sirēna kauc*.

Kladzināt –

Radīt raksturīgas skaļas balss skaņas (parasti par vistām) (MLLV).

Radīt raksturīgas balss skaņas (parasti par vistām) (LLVV).

Radīt skaļas, īpatnējas balss skaņas (parasti par vistu) (LVV 1987, 376).

Vista kladzina, kladzina, un – izkrīt ola! (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas skaļums’, ‘skaņas pārtrauktība’, ‘fiziska darbība’.

No 16 piedāvātajiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē ir 2 piemēri, no tā secināms, ka ar pamatnozīmi verbs tiek lietots reti. No aplūkotajiem piemēriem secināms, ka biežāk tiek saistīta ar cilvēku lielu runāšanu.

Klukstēt –

Radīt raksturīgas, paklusas balss skaņas (parasti par vistām) (MLLV).

Radīt raksturīgas ritmiskas balss skaņas (parasti par vistām, kas perē vai vadā cāļus) (LLVV).

Radīt raksturīgas ritmiskas balss skaņas (parasti par vistām, kas perē vai vadā cāļus (LVV 1987, 382).

Gar kūts stūri skaļi klukstēdama skrēja vista (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas skaļums’, ‘skaņas vienmērīgums’, ‘fiziska darbība’.

No 4 piedāvātajiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē ir 1 piemērs, kas liek secināt, ka ar pamatnozīmi verbs tiek lietots reti. No aplūkotajiem piemēriem secināms, ka biežāk nozīme tiek ar neapmierinātības izteikšanu.

Kraukt –

MLLV nav šāda šķirkļa.

Radīt raksturīgas pazemas balss skaņas (parasti par kraukļiem) (LLVV).

LLV nav šāda šķirkļa.

Posta krauklis pāri skrēja, nāvi krauca

(<http://www.dziesmuteksti.lv/songs.php?val=R&pageNr=1&SongID=1030>).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas augstums’, ‘fiziska darbība’.

Korpuss.lv LVK2018 netiek piedāvāts neviens piemērs, kas liek secināt, ka šādas formas dzīvniekskaņu verbu lieto reti vai nelieto nemaz.

Kūkot –

Radīt raksturīgas balss skaņas (par dzeguzi) (MLLV).

Radīt raksturīgas balss skaņas (par dzeguzi) (LLVV).

Radīt raksturīgas balss skaņas (par dzeguzi) (LVV 1987, 414).

Vēl dzeguze nav beigusi kūkot (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skanēšanas pārtrauktība’, ‘skanēšanas ilgums’, ‘fiziska darbība’.

No 13 piedāvātajiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē ir 6 piemēri, kas liek secināt, ka ar pamatnozīmi verbs tiek lietots bieži. No aplūkotajiem piemēriem secināms, ka viena no nozīmēm vārda lietošanā tiek saistīta ar slinkošanu.

Kurkstēt –

Radīt paskarbas, vibrējošas, ritmiskas balss skaņas (piemēram, par vardēm) (MLLV).

Radīt īsas, paskarbas, parasti ritmiskas, balss skaņas (piemēram, par vardēm, krupjiem) (LLVV).

Radīt īpatnējas vibrējošas, parasti ritmiskas balss skaņas (par vardēm, krupjiem) (LVV 1987, 418)

Loka bultas iekrita purvā, kur kurkstēja vārdes (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skanēšanas ilgums’, ‘skaņas ritmiskums’, ‘fiziska darbība’.

No 8 piedāvātajiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē ir 3 piemēri, kas liek secināt, ka ar pamatnozīmē verbs tiek lietots. No aplūkotajiem piemēriem secināms, ka biežāk nozīme tiek saistīta ar fizioloģiskām skaņām (vēdera kurkstēšanu).

Kvankšķēt, kvekšķēt –

Ilgstoši, arī apnicīgi riet smalkā balsī (par suni) (MLLV).

Ilgstoši, arī apnicīgi riet smalkā balsī (par suni). Kvekšķēt. (LLVV).

Riet smalkā balsī, arī bez niknuma (LVV 1987, 421).

Ne visiem cilvēkiem patīk suņi, kur nu vēl tādi, kas traucē - kvankšķ un skraida pakaļ zirgiem (<http://zirgam.lv/2014/12/27/suns-stalli-pavadonis-vai-problema/>).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas augstums’, ‘skanēšanas ilgums’, ‘fiziska darbība’.

Korpuss.lv (LVK2018) netiek piedāvāts neviens piemērs, kas liek secināt, ka šādas formas dzīvniekšķaņu verbu lieto reti vai nelieto nemaz.

Kviekt –

Radīt raksturīgas spalgas, spiedošas balss skaņas (parasti par cūkām) (MLLV).

Radīt raksturīgas augstas, spiedošas balss skaņas (parasti par cūkām) (LLVV).

Radīt spalgas stieptas balss skaņas (par cūkām) (LVV 1987, 422).

*Viņš pats uzgrūdās virsū **sivēnam**, kas iztrūcies sāka nelabi **kviekt*** (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas augstums’, ‘skanēšanas pārtrauktība’, ‘fiziska darbība’.

No 5 piedāvātajiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē ir 2 piemēri, kas norāda, ka pamatnozīmē verbs tiek lietots.

Ķērkt –

Radīt skaļas, griezīgas balss skaņas (parasti par vārnām, kovārņiem, kraukļiem) (MLLV).

Radīt skaļas, griezīgas balss skaņas (par putniem, parasti vārnām, kovārņiem, kraukļiem) (LLVV).

Ar balsi radīt asas, griezīgas, vibrējošas skaņas (parasti par vārnām, kraukļiem) (LVV 1987, 423).

*Lidoja vairāki lieli **putni** un visu laiku žēli **ķērca*** (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas skaļums’, ‘skanēšanas pārtrauktība’, ‘fiziska darbība’.

No 22 piedāvātajiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē ir 16 piemēri, kas ļauj secināt, ka pamatnozīmē verbs tiek lietots bieži.

Lirināt –

Radīt dzidras, augstumā ātri mainīgas balss skaņas (parasti par cīruļi) (MLLV).

Radīt dzidras, augstumā ātri mainīgas balss skaņas (parasti par cīruļi) (LLVV).

Par dažu putnu (piemēram, cīruļa) dziesmu (LVV 1987, 448).

*Pār tīrumiem nolaidās klusums, kurā daudzbalsīgi **lirināja cīruļi***
(<https://www.letonika.lv/literatura/default.aspx?q=c%C4%ABrulis&s=30>).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas augstums’, ‘skanēšanas ilgums’, ‘fiziska darbība’.

Korpuss.lv LVK2018 netiek piedāvāts neviens piemērs, kas liek secināt, ka šādas formas dzīvniekskaņu verbu lieto reti vai nelieto nemaz.

Maurot –

Radīt stieptas, dobjas balss skaņas (parasti par govīm) (MLLV).

Radīt ilgstošas, skaļas, dobjas balss skaņas (parasti par govīm) (LLVV).

Radīt spēcīgas, stieptas, dobjas balss skaņas (par dobradžu dzimtas dzīvniekiem) (LVV 1987, 467).

*Govis māva tālajos aplokos – māva un **mauroja*** (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas skaļums’, ‘skaņas augstums’, ‘skanēšanas pārtrauktība’, ‘fiziska darbība’.

No 4 piedāvātajiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē ir 2 piemēri, kas liek secināt, ka ar pamatnozīmi verbs tiek lietots bieži.

Maut –

Radīt raksturīgas skaļas balss skaņas (parasti par govīm) (MLLV).

Radīt skaļas, dobjas balss skaņas (parasti par govīm) (LLVV).

Radīt skaļas, stieptas, dobjas balss skaņas (par dobradžu dzimtas dzīvniekiem) (LVV 1987, 467).

*Govij nepatīk, ka viņu gāž gar zemi, viņa tad dusmīgi **mauj** un dikti kārpās* (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas tembrs’, ‘skanēšanas pārtrauktība’, ‘fiziska darbība’.

No 16 piedāvātajiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē ir 13 piemēri, kas liek secināt, ka pamatnozīmē verbs tiek lietots ļoti bieži.

Mekšīnāt, mekšķīnāt –

Radīt raksturīgas īsas, spalgas balss skaņas (parasti par āzi, kazu) (MLLV).

Radīt raksturīgas spalgas balss skaņas (parasti par kazām) (LLVV).

Radīt īsas raksturīgas balss skaņas (par kazām, aitām) (LVV 1987, 472).

*Kad **kaza** saka "me-e-e", mēdz teikt, ka viņa blēj jeb **mekšķina*** (<https://spoki.lv/vesture/Lauku-setas-dzivnieki/869254>).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skanēšanas ilgums’, ‘skaņas tembrs’, ‘fiziska darbība’.

Korpuss.lv (LVK2018) netiek piedāvāts neviens piemērs ar šādu verbu, kas liek secināt, ka šādu dzīvniekskaņu verbu lieto reti vai nelieto nemaz.

Murrāt –

Radīt klusas, ritmiskas, vibrējošas balss skaņas (parasti par kaķi) (MLLV).

Radīt raksturīgas klusas, vienmērīgas balss skaņas (parasti par kaķi) (LLVV).

Radīt klusas, ritmiskas vibrējošas skaņas (parasti par kaķi) (LVV 1987, 493).

*Bille glaudīja kaķi, **kaķis murrāja un slējās laizīt Billei vaigu** (LVK2018).*

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas skaļums’, ‘ritmiska skaņa’, ‘vienmērīga skaņa’, ‘fiziska darbība’.

No 18 piedāvātajiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē ir 9 piemēri, kas ļauj secināt, ka pamatnozīmē verbs tiek lietots bieži.

Ņaudēt –

Radīt raksturīgas gari stieptas balss skaņas (par kaķi) (MLLV).

Radīt raksturīgas balss skaņas (par kaķi) (LLVV).

Radīt raksturīgas gari stieptas balss skaņas (par kaķiem) (LVV 198, 550).

*Bet šeit jau ir kā laukos - suņi rej, **kaķi ņaud**, gailis dzied (LVK2018).*

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skanēšanas nepārtrauktība’, ‘skanēšanas ilgums’, ‘fiziska darbība’.

No 6 piedāvātajiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē ir 3 piemēri, kas liek secināt, ka pamatnozīmē verbs tiek lietots bieži.

Ņurdēt –

Radīt raksturīgas gari stieptas balss skaņas (par kaķi) (MLLV).

Radīt raksturīgas pazemas balss skaņas (parasti par suni) (LLVV).

Radīt vibrējošas rīkles skaņas, kas pauž neapmierinātību, draudus (LVV 1987, 551).

*Tas (dzīvnieks) sāka skraidīt pa koka apakšu no vienas puses uz otru, rūca un **ņurdēja** (LVK2018).*

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skanēšanas ilgums’, ‘skanēšanas nepārtrauktība’, ‘skaņas augstums’, ‘fiziska darbība’.

No 21 piedāvātā piemēra (LVK2018) pamatnozīmē ir 3 piemēri, kas ļauj secināt, ka pamatnozīmē verbs tiek lietots reti. No aplūkotajiem piemēriem secināms, ka biežāk izmantotā nozīme tiek saistīta ar neskaidru, neapmierinātu runāšanu.

Ņurrāt –

Radīt raksturīgas paklusas, ritmiskas, vibrējošas balss skaņas; murrāt. (MLLV).

Radīt raksturīgas pazemas balss skaņas (par kaķi) (LLVV).

Radīt ritmiskas, vibrējošas paklusas skaņas, kurās izpaužas labsajūta (par kaķiem) (LVV 1987, 551).

Kaķis ņurrā 3 gadījumos

(http://irc.lv/qna/K%C4%81p%C4%93c_ka%C4%B7is_%C5%86urr%C4%81).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas skaļums’, ‘ritmiska skaņa’, ‘fiziska darbība’. Korpus.lv (LVK2018) netiek piedāvāts neviens piemērs, kas liek secināt, ka šādas formas dzīvniekskaņu verbu lieto reti.

Pēkšķināt, pēkšķēt –

Vairākkārt pēkšķēt (MLLV).

Radīt raksturīgas skarbas balss skaņas (parasti par pīlēm) (LLVV).

Par pīli – radīt skaņas, kas līdzīgas skaņu kopai “pēk” (LVV 1987, 605).

Pīļmamma sāka skaļi pēkšķināt (<https://www.delfi.lv/aculiecinieks/news/witness/ka-gulbis-pili-un-devinus-pilenus-pa-ezeru-dzenaja.d?id=39220777>).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas tembrs’, ‘skanēšanas ilgums’, ‘fiziska darbība’.

Korpus.lv (LVK2018) netiek piedāvāts neviens piemērs, no kā jāsecina, ka šādas formas dzīvniekskaņu verbu lieto reti.

Pīkstēt –

Radīt augstas, parasti stieptas, raksturīgas balss skaņas (par nelieliem dzīvniekiem); atskanēt šādām skaņām (MLLV).

Radīt augstas, parasti stieptas, raksturīgas balss skaņas (par nelieliem dzīvniekiem) (LLVV).

Radīt smalkas, stieptas skaņas, kādas raksturīgas dažiem dzīvniekiem (LVV 1987, 627).

Pagrabos, pīkstot svaidījās peles (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas augstums’, ‘skanēšanas nepārtrauktība’, ‘skaņas tembrs’, ‘fiziska darbība’.

No 27 piedāvātiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē ir 1 piemērs, kas liek secināt, ka pamatnozīmē verbs tiek lietots reti. No aplūkotajiem piemēriem secināms, ka biežāk nozīme tiek saistīta ar emociju izpaušanu cilvēkiem un nedzīvu lietu skaņām.

Pogot –

Radīt raksturīgas balss skaņas (par lakstīgalu) (MLLV).

Radīt raksturīgas balss skaņas (par lakstīgalu) (LLVV).

Dziedāt (par lakstīgalu) (LVV 1987, 640).

Un tās lakstīgalas pogo tik skaļi (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas skaļums’, ‘skanēšanas ilgums’, ‘fiziska darbība’.

No 2 piedāvātajiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē ir 2 piemēri, kas liek secināt, ka pamatnozīmē verbs tiek lietots bieži.

Rēkt –

Radīt raksturīgas skaņas, dobjas balss skaņas (par dzīvniekiem) (MLLV).

Radīt raksturīgas skaņas, dobjas balss skaņas (par dzīvniekiem) (LLVV).

Par dzīvniekiem – radīt ļoti stipras, gari stieptas, dobjas skaņas (LVV 1987, 672).

Jaunie lauvu tēviņi sāk rēkt apmēram gada vecumā
(<http://www.rigazoo.lv/lv/dzivnieki/ziditaji/afrikas-lauva>).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas skaļums’, ‘skaņas tembrs’, ‘skanēšanas nepārtrauktība’, ‘fiziska darbība’.

No 27 piedāvātiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē nav neviena piemēra, kas liek secināt, ka pamatnozīmē verbs tiek lietots reti. No aplūkotajiem piemēriem secināms, ka biežāk nozīme tiek saistīta ar skaļu smiešanos.

Riet –

Radīt raksturīgas, īslaicīgas un aprautas balss skaņas (par suni vai suņu dzimtas dzīvnieku) (MLLV).

Radīt raksturīgas, samērā īslaicīgas balss skaņas (parasti par suni) (LLVV).

Radīt īsas aprautas balss skaņas (piemēram, par suni, šakāli) (LVV 1987, 676).

Suņi rēja, ķēdes žvankstēja, govis māva tālajos aplokos (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skanēšanas ilgums’, ‘skanēšanas pārtrauktība’, ‘fiziska darbība’.

No 50 piedāvātiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē ir 29 piemēri, kas liek secināt, ka pamatnozīmē verbs tiek lietots bieži.

Rukšķēt –

Radīt raksturīgas balss skaņas (parasti par cūkām) (MLLV).

Radīt raksturīgas balss skaņas (parasti par cūkām) (LLVV).

Radīt īsas, zemas, aprautas rīkles skaņas (par cūku) (LVV 1987, 682).

Slēpj vecos (cilvēkus) aizgaldā, kur kādreiz rukšķējušas cūkas (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skanēšanas ilgums’, ‘skaņas augstums’, ‘fiziska darbība’.

No 1 piedāvātā piemēra (LVK2018) pamatnozīmē ir 1 piemērs. No tā var secināt, ka šis dzīvniekskaņu verbs nezaudē savu pamatnozīmi.

Rūkt –

Radīt zemas, vibrējošas skaņas (par dzīvniekiem) (MLLV).

Radīt zemas, vienmērīgas balss skaņas (par dzīvniekiem) (LLVV).

Par dzīvniekiem – radīt zemas, draudīgas vibrējošas rīkles skaņas (LVV 1987, 682).

Suns paskrēja pāris soļu uz priekšu, tad sastinga, asti kājstarpī ievilcis, un dobjī rūca tumsā (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas augstums’, ‘skanēšanas nepārtrauktība’, ‘vienmērīga skaņa’, ‘fiziska darbība’.

No 65 piedāvātiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē ir 8 piemēri, kas liek secināt, ka pamatnozīmē verbs tiek lietots reti. Pārsvārā lieto nedzīvu lietu izdoto skaņu aprakstīšanai.

Sanēt –

Radīt paklusu, samēra augstu dūcošu skaņu (par dažiem kukaiņiem) (MLLV).

Radīt klusas, samērā augstas, vienmērīgas skaņas (par dažiem kukaiņiem) (LLVV).

Radīt paklusu, maigi dūcošu skaņu (par kukaiņiem) (LVV 1987, 701).

Gaisā sanēja un sīca dažnedažādi knišļi, bija diezgan karsts (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas skaļums’, ‘skaņas augstums’, ‘skaņas tembrs’, ‘vienmērīga skaņa’, ‘fiziska darbība’.

No 7 piedāvātiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē ir 3 piemēri, kas liek secināt, ka pamatnozīmē verbs tiek lietots bieži.

Sīkt –

Radīt samērā augstas, smalkas, vienmērīgas skaņas (par dažiem kukaiņiem); atskanēt šādām skaņām (MLLV).

Radīt samērā smalkas, augstas, vienmērīgas skaņas (par dažiem kukaiņiem) (LLVV).

Radīt vienmuļu, smalku un ilgstošu skaņu, kādu izdod, piem., lidojošs ods (LVV 1987, 729).

Siltajos vakaros sīca cikādes (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas augstums’, ‘skanēšanas ilgums’, ‘vienmērīga skaņa’, ‘fiziska darbība’.

No 25 piedāvātiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē ir 13 piemēri, kas liek secināt, ka pamatnozīmē verbs tiek lietots bieži.

Sirsināt, sisināt –

Radīt raksturīgas augstas, ritmiskas skaņas, trinot kādas ķermeņa daļas vienu gar otru (par dažiem kukaiņiem) (MLLV).

Radīt raksturīgas augstas, ritmiskas skaņas, trinot kādas ķermeņa daļas vienu gar otru (par dažiem kukaiņiem, piemēram, sienāžiem, siseņiem) (LLVV).

Radīt smalki čirkstošas skaņas, kādas raksturīgas sienāžiem (LVV 1987, 733).

Jautri sirsina sienāži (LVK2018).

Sisināja sienāži (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas augstums’, ‘skaņas tembrs’, ‘skanēšanas ilgums’, ‘fiziska darbība’.

No 8 piedāvātiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē ir 6 piemēri, kas liek secināt, ka pamatnozīmē verbs tiek lietots ļoti bieži.

Smilkstēt –

Radīt raksturīgas augstas, paklusas, stieptas balss skaņas (parasti par suni) (MLLV).

Radīt raksturīgas augstas, paklusas, stieptas balss skaņas (parasti par suni) (LLVV).

Neatverot muti, radīt augstu, žēlabainu skaņu (piemēram par suni) (LVV 1987, 750).

Par suni, kuru nācās nošaut, jo viņš neizturami smilkstēja un negribēja pilsētā pierast (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas augstums’, ‘skanēšanas ilgums’, ‘skanēšanas nepārtrauktība’, ‘fiziska darbība’.

No 22 piedāvātiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē ir 8 piemēri, kas liek secināt, ka pamatnozīmē verbs tiek lietots bieži. Kā viena no verba izmantošanas nozīmēm ir raudāšanas aprakstīšanai.

Spindzēt –

Radīt smalkas, augstas, vienmērīgas skaņas (parasti par kukaiņiem); atskanēt šādām skaņām (MLLV).

Radīt smalkas, augstas, vienmērīgas skaņas (parasti par kukaiņiem) (LLVV).

Radīt augstu, dūcošu vai mazliet svelpjošu skaņu (LVV 1987, 758).

Smaka ņēma elpu ciet, nikni spindzēja lielas, zilas mušas (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas tembrs’, ‘skaņas augstums’, ‘skanēšanas nepārtrauktība’, ‘vienmērīga skaņa’, ‘fiziska darbība’.

No 15 piedāvātiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē ir 5 piemēri, kas liek secināt, ka pamatnozīmē verbs tiek lietots reti. Pārsvārā lieto ar nozīmi kaitinoša uzvedības.

Šņākt –

Radīt ieelpā vai izelpā vienmērīgas, paklusas skaņas; atskanēt šādām skaņām // Radīt šādas skaņas (par dzīvniekiem) (MLLV).

Izelpā vai ieelpā radīt samērā vienmērīgu, paskaļu troksni (par dzīvniekiem) (LLVV).

Radīt troksni, kas atgādina, piemēram, ilgstoši izrunātu “š” skaņu (LVV 1987,789).

Čūska šņāc gudri, bet tās kodiens nav laimīgs (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas skaļums’, ‘skanēšanas ilgums’, ‘skanēšanas nepārtrauktība’, ‘vienmērīga skaņa’, ‘fiziska darbība’.

No 74 piedāvātajiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē ir 1 piemērs, kas liek secināt, ka pamatnozīmē verbs tiek lietots ļoti reti. Pārsvārā lieto ar nozīmi gulēšana, dusmošanās un ēdienu gatavošanas skaņu aprakstīšanai.

Trillināt, treļlot –

Radīt augstu, dzidru mainīga augstuma balss skaņu kopumu (parasti par putniem); treļlot (MLLV).

Radīt augstu, dzidru, augstumā strauji mainīgu balss skaņu kopumu (parasti par putniem) (LLVV).

Jautri dziedāt bez vārdiem, ar skaņu kopām “il”, “li”, “tril” (LVV 1987, 810).

Debesīs karājās cīrulis un trillināja (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas augstums’, ‘skaņas tembrs’, ‘fiziska darbība’.

No 2 piedāvātajiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē ir 2 piemēri, kas liek secināt, ka pamatnozīmē verbs tiek lietots ļoti bieži.

Ūbot, ūbināt –

MLLV nav šāda šķirkļa.

Radīt raksturīgas zemas balss skaņas (par baložveidīgajiem) (LLVV).

Radīt maigas, pazemas skaņas (piemēram, par baložiem, ūbelēm) (LVV 1987, 821).

Tūrr, tūrr, tūrrr – ūbele ūbina ābelē (https://www.zvaigzne.lv/upload/skol_gr/zile1kl-skol-gr.pdf).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas augstums’, ‘skaņas tembrs’, ‘fiziska darbība’. Korpus.lv (LVK2018) netiek piedāvāts neviens piemērs, kas liek secināt, ka šādas formas dzīvniekskaņu verbu lieto reti.

Uršķēt –

Radīt samērā zemas, ritmiskas balss skaņas (piem., par cūkām); arī rukšķēt (MLLV).

Radīt paasas, samērā zemas, ritmiskas balss skaņas (par dzīvniekiem, parasti cūkām) (LLVV).

Radīt cūkām, sivēniem raksturīgas, aprautas, zemas skaņas (LVV 1987, 823).

Cūka sāka tik intensīvi uršķēt, ka nespēju saskaitīt atsevišķus uršķēšus un līdz ar to noskaidrot, cik gadu jāpavada vecmeitās (LVK2018).

Blēja aitas, uršķēja cūkas un pa sētsvidu staigāja vistas un tītari (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas augstums’, ‘ritmiska skaņa’, ‘skanēšanas pārtrauktība’, ‘fiziska darbība’.

No 5 piedāvātajiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē ir 2 piemēri, kas liek secināt, ka pamatnozīmē verbs tiek lietots samērā bieži.

Urrināt, urināt –

Radīt raksturīgas zemas, vibrējošas un ritmiskas skaņas (parasti par racējcirceņiem) (MLLV).

Radīt raksturīgas zemas, samērā asas, ritmiskas skaņas (parasti par racējcirceņiem) (LLVV).

LLV nav šāda šķirkļa.

Pļavā urināja zemesvēzis jeb racējcirceņis

(www.eraksti.lv/fetchbook.php?urlkey=5990650).

Vakaros kalmēs urrina zemes vēzis (www.eraksti.lv/fetchbook.php?urlkey=5990650).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas augstums’, ‘ritmiska skaņa’, ‘skaņas tembrs’, ‘fiziska darbība’.

Korpuss.lv (LVK2018) netiek piedāvāts neviens piemērs, kas liek secināt, ka šādas formas dzīvniekskaņu verbu lieto reti.

Ūkšķēt –

MLLV nav šāda šķirkļa.

Radīt raksturīgas pazemas, mazliet stieptas balss skaņas (par dzīvniekiem, parasti putniem) (LLVV).

LLV nav šāda šķirkļa.

Koki lūza brakšķēdami. Apogs līdzī ūkšķināja

(https://runa.lnb.lv/ftp_files/60961/255724.pdf).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas augstums’, ‘skanēšanas nepārtrauktība’, ‘fiziska darbība’.

Korpuss.lv (LVK2018) netiek piedāvāts neviens piemērs, kas liek secināt, ka šādas formas dzīvniekskaņu verbu lieto reti.

Vaukšķēt –

Ilgstoši, arī apnicīgi riet īsiem, retiem rējieniem (par suni) (MLLV).

Ilgstoši, arī apnicīgi riet (par suni) (LLVV).

Riet īsiem, retiem rējieniem (bez īpaša niknuma) (LVV 1987, 844).

Cēzars (suņa vārds) vaukšķēja. Rējieni kļuva stieptāki, līdzīgi žēlabainai gaudošanai (LVK2018).

Nezin no kurienes izlīda mazs plušķītis un sāka skaļi vaukšķēt (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas tembrs’, ‘skanēšanas ilgums’, ‘fiziska darbība’. No 3 piedāvātajiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē ir 2 piemēri, kas liek secināt, ka pamatnozīmē verbs tiek lietots bieži.

Vēkšēt –

MLLV nav šāda šķirkļa.

Radīt skaļas balss skaņas (par dzīvniekiem) (LLVV).

LLV nav šāda šķirkļa.

Mirklī, kad kajas vēkšķ nepielūdzamas un dienas gaisma lauž nakts maigo miesu (<https://www.satori.lv/article/dzejoli-9>).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas skaļums’, ‘fiziska darbība’.

Korpuss.lv (LVK2018) netiek piedāvāts neviens piemērs, kas liek secināt, ka šādas formas dzīvniekskaņu verbu lieto reti.

Vidžināt –

Radīt augstas, smalkas balss skaņas (par putniem, parasti bezdelīgām) (MLLV).

Radīt augstas, smalkas, parasti ritmiskas, balss skaņas (par putniem, parasti par bezdelīgām) (LLVV).

Radīt balss skaņas, kādas raksturīgas dažu zvirbuļveidīgo kārtas putnu dziesmai (LVV 1987, 853).

Bezdelīgām dziesmai ir raksturīga melodiska vidžināšana (www.malpilsvsk.lv/f/uploads/Legends%20about%20birds_Latvian%20book.pdf).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas augstums’, ‘skaņas tembrs’, ‘ritmiska skaņa’, ‘fiziska darbība’.

No 4 piedāvātajiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē nav neviena piemēra, kas liek secināt, ka pamatnozīmē verbs tiek lietots ļoti reti. Pārsvārā lieto ar nozīmi daudz un ātri runāt.

Vīterot –

Radīt mainīga augstuma dažādu skaņu virkni (par putniem) (MLLV).

Radīt mainīga augstuma dažādu skaņu virkni (par putniem) (LLVV).

Čivināt, vidžināt, dziedāt (par putniem) (LVV 1987, 867).

Silts gaiss plūst pa tukšajiem logiem, kaut kur tālumā vītero sīks putniņš (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas augstums’, ‘skaņas tembrs’, ‘fiziska darbība’.

No 10 piedāvātajiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē ir 4 piemēri, kas liek secināt, ka pamatnozīmē verbs tiek lietots ne visai bieži.

Vīvināt –

MLLV nav šāda šķirkļa.

Radīt paaugstas, stieptas balss skaņas (par putniem) (LLVV).

LLV nav šāda šķirkļa.

Te nekad neviena nav, un putni, mani ieraudzījuši, satraukti lēkā pa krūmu, īgni vīvinādami (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas augstums’, ‘skanēšanas nepārtrauktība’, ‘fiziska darbība’.

No piedāvātā 1 piemēra (LVK2018) pamatnozīmē ir 1 piemērs, kas liek secināt, ka verbs tiek lietots pamatnozīmē.

Zumēt –

Radīt pazemu, paklusu, tonī vienmērīgu skaņu (par dažiem kukaiņiem) (MLLV).

Radīt pazemas, klusas, vienmērīgas skaņas (parasti par bitēm) (LLVV).

Radīt paklusu, vienmērīgu, dūcošu skaņu (LVV 1987, 878).

Mušas nenorimst zumēt pat ziemas laikā (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas augstums’, ‘skaņas skaļums’, ‘vienmērīga skaņa’, ‘fiziska darbība’.

No 12 piedāvātajiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē ir 4 piemēri, kas liek secināt, ka pamatnozīmē verbs tiek lietots ne visai bieži.

Zuzēt –

Radīt pazemu, paklusu, tonī vienmērīgu skaņu (par dažiem kukaiņiem) (MLLV).

Radīt klusas, vienmērīgas skaņas (par dažiem kukaiņiem) (LLVV).

Par kukaiņiem – radīt klusu, vienmuļu skaņu (LVV 1987, 878).

Ap caurām apsēm zuzēja bišu spieti

(<https://www.letonika.lv/default.aspx?&q=zuz%C4%93t>).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas augstums’, ‘skaņas skaļums’, ‘skaņas tembrs’, ‘vienmērīga skaņa’, ‘fiziska darbība’.

No 2 piedāvātajiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē nav ne viena piemēra, kas liek secināt, ka pamatnozīmē verbs tiek lietots reti.

Zviegt –

Radīt raksturīgas balss skaņas (par zirgiem) (MLLV).

Radīt raksturīgas balss skaņas (par zirgiem) (LLVV).

Par zirgiem – radīt skaļas, griezīgas, vibrējošas balss skaņas (LVV 1987, 880).

Zviedz zirgi sētsvidū, un nevaldāmi līst Sīks lietus aumaļām (LVK2018).

Zirgs dīžājās, zviedza un izskatījās ietramdīts (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘skaņas skaļums’, ‘skaņas tembrs’, ‘fiziska darbība’.

No 24 piedāvātajiem piemēriem (LVK2018) pamatnozīmē ir 5 piemēri, kas liek secināt, ka pamatnozīmē verbs tiek lietots reti. Visvairāk to lieto ar nozīmi smieties.

Žadzināt, čagināt –

Radīt raksturīgas balss skaņas (par žagatu) (MLLV).

Radīt raksturīgas balss skaņas (parasti par žagatām) (LLVV).

Radīt atkārtotas balss skaņas, kādas raksturīgas žagatas dziesmai (LVV 1987, 880).

Žagatas kokos žadzināja, un suņi kaimiņu pakaļdārzos kauca (LVK2018).

Šo nozīmi veido SE-i – ‘dzīvs subjekts’, ‘ritmiska skaņa’, ‘fiziska darbība’.

No piedāvātā 1 piemēra (LVK2018) pamatnozīmē ir 1 piemērs, kas ļauj secināt, ka verbs tiek lietots pamatnozīmē.

Tādi dzīvniekskaņu verbi kā *ķērkt*, *maut* un *rukšķēt*, biežāk tiek lietoti savā pamatnozīmē, bet tādi verbi kā *aurot*, *zviegt*, *šņākt* un *rūkt* pamatnozīmē lietoti ļoti reti, savukārt, tādu verbu lietojumu kā *urināt*, *ūkšķēt*, *ūbot* vai *irināt* neizdevās atrast LVK2018.

Pamatnozīmes identificēšanā, papildu kritērijs ir nozīmes lietošanas biežums (pamatnozīme ir vārda visbiežāk lietotā nozīme) (Laua 1981, 34). Pēc verbu aplūkošanas var secināt, ka tādi verbi kā *aurot*, *zviegt*, *šņākt* un *rūkt* maina savu pamatnozīmi, jo netiek vairs tik bieži lietoti pamatnozīmē.

Vārdi iegūst jaunas nozīmes un viens no veidiem šīm nozīmēm ir metaforiski pārnese, kas tiks klasificēti un aplūkoti nākamajā apakšnodaļā.

Katrai paaudzei ir savi metaforiskie pārnese, katrai paaudzei ir vārdi, kurus tikai tā lieto ar zināmo pārnesto nozīmi, un ir tādi semantiskie nozīmes pārnese, kas ir vienādi visu paaudžu sarunvalodā (Ernstsonē 1992, 67). Metaforizācija ir galvenais jaunu nozīmju rašanās veids valodā (Laua 1981, 38). Valoda ir dzīva un mainīga, līdz ar to ir tikai saprotami, ka ir vārdi, kuri vairs netiek lietoti, ir vārdi, kas apzīmē jaunas reālijas un ir vārdi, kas maina vai papildina savu nozīmi, lai tiktu lietots biežāk.

3.4 Metaforiskas nozīmes pārnese

Autore maģistra darbam ir izvēlējusies tikai tos verbus, kuriem šķirkļa nozīmes skaidrojumam kā pirmais skaidrojums tiek minēts saistībā ar dzīvnieku radītajām skaņām vismaz divās no trim aplūkotajām skaidrojošajām vārdnīcām. Par dzīvniekskaņu verbiem tiek uzskatīti arī tie verbi, kuru skaidrojums saistībā ar dzīvniekiem ir vienā vai divās vārdnīcās, bet nav šķirkļa skaidrojuma citā no aplūkotajām vārdnīcām. Pārsvarā balstoties uz korpusa (korpuss.lv LVK2018) izpēti, attiecīgajiem dzīvniekskaņu verbiem, tiks veidota klasifikācija pēc to mērķjomām, kas sniegs priekšstatu par šo verbu lietojumu ārpus pamatnozīmes. Aplūkoti ir tikai ar dzīvu subjektu saistīts metaforiskais lietojums. Nedzīva subjekta izdotu dzīvniekskaņu verbi šajā pētījumā netiek aplūkoti, to lietojuma pētniecībai vajadzīgs atsevišķs

pētījums. Avotjomas visiem verbiem ir saistībā ar dzīvnieku radītājām skaņām. Ja LVK2018 korpusā nav pieejamu piemēru, tad tie tiek meklēti dažādos interneta resursos. Pēc katra piemēra tiek ievietota atsauce ar norādi, kur minētais piemērs atrasts. Izmantotie piemēri nav gramatiski un stilistiski laboti. Kopumā apzināti 206 piemēri.

3.4.1 Metaforas ar mērķjomu *smieklī*

Šajā grupā tiek aplūkoti tās dzīvniekskaņu verbu nozīmes, kas apraksta un izsaka samērā īsu, ritmisku balss skaņu kopumu, kas rodas izelpā un ko izraisa, piemēram, prieks, labsajūta, laipnība, arī nicinoša, noraidoša attieksme pret ko.

*Rīdzinieki solīja saukt savus kalpus, lai pārmācītu (..) lielīgo zemnieku, kurš jau bija paspējis iesēdināt sev klēpī meitieti, kas skaļi **zviēdza** un ar novilktajiem lindrakiem mēģināja piesegt plikumu (LVK2018).*

*Divi puikas (..) sāka aurot: – Ei, skuži! Nāc šurp ar savu spaini! (..) Mēs tev iekrausim labākas čupas! – un **zviēdza** kā ērzeļi, kad Bille metās bēgt (LVK2018).*

*Mazais pelmenis saīga. – Ko tu tā **zviēdz**? Vai man kāda grēve pie muguras pieķērusies? (LVK2018).*

*Par brīnumu, vecais kapteinis Uozuol tēvs atmeta galvu un pilnā rīklē sāka smieties. "Nī, nī, nī, nī!" viņš **zviēdza** (LVK2018).*

*Labi, **zviēdziet** par mani, bet es, to zinādams, neko ar sevi padarīt nespēju – gluži kā šlāgeru upuris... (LVK2018).*

*Tas šķiet vēl smieklīgāk, un sajūsmā turpinu **zviēgt** līdz brīdim, kad izdomāju, ka pietiks (LVK2018).*

*Varu derēt, ka viņi paklusām nāks izmēģināt, bet es pa logu ķīķerēšu un **zviēgšu** par tādu hohmu (LVK2018).*

*Ir, protams, kas par šitādajiem (ākstiem) **zviēdz** un smīn, tie gan par visu **zviēdz** un smīn (LVK2018).*

*Skolas laikā mani dzina ārā no klases, jo es, kad sāku smieties, nevaru apstāties. Strādājot par stjuarti, jau negāja labāk – tikai tad vēl **zviēdzu** mikrofonā (LVK2018).*

*Pie tam viņš velkot smaidīja, viņam ir tāds īpaši apgarots eņģeļa smaids, kas hipnotizē, bet pārējie šoferi stāvēja ietves malā un skaļi **rēca** par draudzenes vārgajiem mēģinājumiem atbrīvot savu roku.” (LVK2018)*

*Un nu jau smieklī ir mežonīgi, un es **rēcu** pilnā rīklē, bet Soņa stāv virtuves durvīs un blenž manī ar izbrīnu vai nožēlu (LVK2018).*

*AMORS, ĀRČIJS un BARONS (..) Ha, ha, ha! VISI KOPĀ (**rēc** kā nenormāli) (LVK2018).*

No aplūkotajiem piemēriem var secināt, ka visbiežāk *smieklī* nosaukšanai izmanto tādas verbu kā *rēkt* un *zviegt*.

3.4.2 Metaforas ar mērķjomu *dusmas*

Šajā grupā tiek aplūkoti tās dzīvniekskaņu verbu nozīmes, kas apraksta un izsaka emocionālu stāvokli, kam raksturīga spēcīga nepatika, neapmierinātība, sašutums un niknums.

*Nu ko atkal dūdo? Nu ir gan kavalieris. Kartupeļvagā iekniebj pakaļā. Bet gultā **šņāc** (LVK2018).*

*Necilvēks Miervaldis tikai **ņurdēja** un trina ausi pret pulvera paku. – Tad nu tā lieta nodarīta, ciemiņi arī pavadīti (LVK2018).*

*"Kas nu atkal būs? Kas tas tāds par ķēmu?" šis **rēc**, rādīdams uz kūli. "Tā jau, vīriņ, tava dvēsele" (LVK2018).*

*Vispirms pamēģini aizbraukt uz to savu Holandi, – es nikni **ņurdēju** (LVK2018).*

*Es **rūcu** un kurnu tāpat kā visi, varbūt īsāku laiku, bet daru to tikpat riebīgi (LVK2018).*

*Viņi rādīja viens otram virsū savas apdziedāšanas trakumā putojošos suņus, **rēca** un **ķērcā**, daudzija pret sienām un grīdu visu, kas pagādījās pa rokai (LVK2018).*

*Sieva **ņurdēja** par to, ka brīvdienas nepavadām kopā (LVK2018).*

*Edgars strauji parauj spaini, pusi izgāžot sev uz biksēm, un, Koļas smieklī pavadīts, **bubinādams** iet atkal pie pumpja (LVK2018).*

*Lai ir kļūdas, tās būs vienmēr. – producentis **bubināja** (LVK2018).*

*Rīta rosme, rīta rosme, – īgni **ņurdēja** Ribeira (LVK2018).*

*Re, ko tu izdarīji, – **pīkstēju**, savelkot lūpas bantītē, – es vairs neesmu meitene (LVK2018)!*

*Nemoci veselo aci, būs abas vienādas! — **rūca** māsa Silvija (LVK2018).*

*Un bārda viņam bija gara, un viņš rokas laužīja un pie sevis **bubināja**, un satraukts soļoja pa jūras krastu (LVK2018).*

*Kas pat lika dažam labam latvim aiz pārsteiguma saķert galvu, bet atkal citam, gudrākam, kā, piemēram, pašam Priekšsēdim, klusi pie sevis **bubināt** (LVK2018).*

Māte **bubinādama** sniedzas pēc Meitas telēķa un pagūst tajā ieliet tikai puskaroti viras (LVK2018).

Kā tā var, kā tā var... – Laima pie sevis **bubina**. – Kā var pa naktīm klejot no viena pie otra? (LVK2018)

Tu paklusē vienu brīdi, ja? – Malle nikni **šņāc** (LVK2018).

Kur viņa ir? – viņš **šņāc** caur sakostiem zobiem (LVK2018).

Kur mačku likāt, gnīdas? – Ārcijs **šņāca** (LVK2018).

Elke smējās un teica, ka viņas tēvs vairāk **rej** nekā kož, un mātei es patīkot tīri labi (LVK2018).

Vai nu griezt pensijas, vai arī celt nodokļus. Abas ir absurdas un liek vien **kaukt** uz debesīm par to, kā varējām nonākt tur, kur esam (LVK2018).

Nu es tev to degunu pataisīšu atkal taisnu, – **šņāca** papucis (LVK2018).

Suņu princese! – Anita **šņāc**, ar slidīgu ledus pumpuli cīnīdamās. – Pati tāda! – Bille atcērt (LVK2018).

Kad viņš pārnāks, un prasi, kāds pārnāks? Sāka atkal abas **šņākt**. Par dzeršanu, par slinkumu, par kašķīgumu (LVK2018).

Gribētos dzirdēt, ko tu **dūdotsi**, kad manis vairs nebūs (LVK2018)!

No aplūkotajiem piemēriem var secināt, ka visbiežāk *dusmu* nosaukšanai izmanto tādus verbus kā *šņākt*, *riet*, *ķērkt* un *ņurdēt*.

3.4.3 Metaforas ar mērķjomu *raudāšana*

Šajā grupā tiek aplūkoti tās dzīvniekskaņu verbu nozīmes, kas apraksta un izsaka nomācošu emocionālu stāvokli, kuram parasti raksturīga nevienmērīga elpa un neartikulētas balss skaņas.

Un an sanāca raudiens, un sāku **smilkstēt** tur, hortenziju krūmā, tupot savā svētku klotītē (LVK2018).

Bille **dīca** un spirinājās, dabūja pa dibenu ar smailu ceļgalu, un tā bija vesela moku mūžība (LVK2018).

Viņš iesit Augustam, tas iekrīt dīvānā un **kauc** aiz šausmām un sāpēm (LVK2018).

Un man saskrēja asaras acīs, un man gribējās bimbāt, bet es iekampu gaisu plaušās, un es atgāzu galvu atpakaļ, un es atņirdzu zobus, un es atplētu žokļus, un es **gaudoju** pret mēnesi (LVK2018).

Aiz durvīm gaitenī kaut ko klusi **gaudo** vecene (LVK2018).

Kristīne gaudoja, ka Rainis noteikti pagalam (LVK2018).

Gaudot par bijušo draugu pusgadu pēc šķiršanās nav veselīgi (LVK2018).

Vēl kauksi? Tāpat galva iet riņķī! Pazūdi! – uzkliedza mammucis (LVK2018).

*Ja nepārtrauksi **kaukt**, es tevi apklusināšu tāpat kā jūsu ziņu pienesēju! (LVK2018)*

*Kārli nopēru ar žagaru. **Kauc** kā kucēns (LVK2018).*

*Viena tukšajās ielās. **Kaukt** arī gribējās. Māju logos dega ugunis (LVK2018).*

*Vēl izdzirdu sievietes kaucienu, un laikam tā bija sieviete zaļā, kura **kauca**, jo citas šeit nebija (LVK2018).*

*Dvēsele ierāvās miesas dziļumos un **kauca** līdzī, āda smeldza (LVK2018).*

*Jau kuro reizi pasludinot jaunas Latvijas dibināšanu, **kaucu** kā aizkauta, jo zināju, ka atkal nebūs ziepju, sērkoksiņu un sāls (LVK2018).*

*Būtne (sieviete) sāka skaļi **kaukt** un izgrūst vārdu viļņus no sevis (LVK2018).*

*Pie mazākās neveiksmes es nedēļu **kaucu**... (LVK2018)*

*Pašam sevi žēlot un ierauties pašam savu bēdu siltumā. Gribējās dūsmās kliegt pret debesīm un bēdās **rēkt** (LVK2018).*

*Viņš lūrēja gar oša stumbru ar asarainu, sarkanu aci un **dīca** (LVK2018).*

*Ir jau par vēlu, – es **gaudoju** un atteicos apmeklēt psihoterapeitu, kuru Līvija bija man sarunājusi (LVK2018).*

No aplūkotajiem piemēriem var izsecināt, ka visbiežāk **raudāšanas** nosaukšanai izmanto tādus verbus kā **kaukt**, **gaudot** un **smilkstēt**.

3.4.4 Metaforas ar mērķjomu sāpes

Šajā grupā tiek aplūkoti tās dzīvniekskaņu verbu nozīmes, kas apraksta un izsaka nomācošu emocionālu stāvokli vai fizioloģiskas sāpes.

*Auss **dūca** nezināma tukšgaitā ieslēgta transformatora fona troksnis (LVK2018).*

*Īstas sapratnes par notikušo viņai nebija, jo arī galvā **dūca** gabals izpostīta bišu spieta (LVK2018).*

*Kā pēc trieciena es uztrūkos no miega nosvīdis, galva **sīca** (LVK2018).*

***Spindz** balsu zāģi, līdz pakausī sāk nepanesami spiest, tad viss noklust (LVK2018).*

*Es modos. Acis atvērt nevarēju. (..) blakus, bet varbūt manī, **zumēja** augstsprieguma vadi (LVK2018).*

*Šoreiz nevarēju čīkstēt un **pīkstēt**, esot kopā ar prezidenta kundzi, man bija jāuzvedas labi (LVK2018).*

*Sāpēja visa galvas kreisā puse, ausī **šņāca**, tīrot bija redzamas asins pēdas (LVK2018).*

*Iesākumā viņa vēl cerēja, ka Karps atlabs pats no sevis. (..) Bet kas tev deva! Ieslēgts istabā, viņš **rūca** un **kauca**, stenēja un vaidēja (LVK2018).*

*Pēc brītiņa dzirdu, ka ienāk viens un nosēžas blakus skabūzītī. Pie sevis viņš smagi sten un **bubina**: "Ai , ai , ai , ai!" Uzķāpju uz poda briļļa un palūru pāri pa starpsienu. Tur viņš sēž, galvu rokās saķēris, bikses ap potītēm, acis ciet , šūpojas un sten (LVK2018).*

No aplūkotajiem piemēriem var secināt, ka visbiežāk *sāpju* nosaukšanai izmanto tādas verbu kā *šņākt*, *bubināt* un *dūkt*.

3.4.5 Metaforas ar mērķjomu *skumjas*

Šajā grupā tiek aplūkoti tās dzīvniekskaņu verbu nozīmes, kas apraksta un izsaka emocionālu stāvokli, kam raksturīga viegla nomāktība ko izraisa, piemēram, neveiksmes un neizdošanās.

*Man gribējās bimbāt, bet es iekampu gaisu plaušās (..) "NĒĒĒĒĒ!" Un es **rēju** pret mēnesi (LVK2018).*

*Kaut kur, kā akas dibenā mieles, gulēja dziļš rūgtums. – Padomā tik, aborts! – **vidžināja** Vendula (LVK2018).*

Skumjas tiek izteiktas ar dzīvniekskaņu verbiem *riet* un *vidžināt*.

3.4.6 Metaforas ar mērķjomu *labsajūta, apmierinātība*

Šajā grupā tiek aplūkoti tās dzīvniekskaņu verbu nozīmes, kas apraksta un izsaka prieka, gandarījuma izjūtu.

*Agra jutās kā kaķis, kam bužina pakakli. Gribējās **murrāt** (LVK2018).*

*"Solītis uz priekšu," apmierināta **murrāju**, mēģinot iespīlēties kleitiņā (LVK2018).*

*Sporta un mātišķu jūtu nokaitētās sirdis, Štromberga panākumu nomierinātas, pašpietiekami **murrājot**, klīda pa pilsētu – priecīgas un laimē nogurušas (LVK2018).*

*Viņi atlaidās guļus, pūtināja sāpošās locītavas, staipījās un labpatikā **nurdēja**, šņākuļoja un elpoja svaigo pavasara gaisu (LVK2018).*

*Kaut kur zemu zem visiem **zumēja** milzīgā nēģeriete, man šķiet, viņa daudz neskuma, jo turpināja savas kuņģa izpriecas, mafins pēc mafina pazuda biezlūpainajā mutē (LVK2018).*

*Ābrams glāsta manu gludo, spraigo miesu, mulst, reibst un **rūc**, mani valstīdams no sāna uz sānu kā tādu saldu un milzīgu meloni (LVK2018).*

Dziersiet kopā rīta kafiju, bērni ēdīs savas putriņas, **vīteros** un **čivinās** aiz prieka (LVK2018).

Mia **čivina**, kad viņš to izrāda draugiem. Mia **čiepst** arī tad, kad viņš tai kaut ko uzdāvina – jaunu kaklarotu, rokassprādzi, antīku brošu (LVK2018).

Aiz letes ar rozā gliemezišiem ausīs **dūdoja** Skaidrīte, mīksti smaidīdama (LVK2018).

Viņa uzspēlēti grozījās un ķiķināja, spurdza no viena istabas stūra uz otru, plivināja piedurknes un **kladzināja** vienā kladzināšanā (LVK2018).

Lūcis sapņoja par futbolu. Arī Arnis **ņurdēja** par kādu sporta spēli (LVK2018).

Tikmēr gudrie brāļi pilī, jūsmīgi **blēdami**, stūma māgā kroņa maizi ar medu (LVK2018).

“Cik komfortabla būs braukšana!” **kladzina** “Vienotības” runas vīri un sievas (LVK2018).

Labsajūtas nosaukšanai izmanto tādus verbus kā *murrāt*, *dūdot* un *ņurdēt*.

3.4.7 Metaforas ar mērķjomu *neapmierinātība*

Šajā grupā tiek aplūkoti tās dzīvniekskaņu verbu nozīmes, kas apraksta un izsaka negatīvu attieksmi pret kaut ko, tāds, kas protestē pret notiekošo.

“Ko viņa dara?” Tavās kāzās sēž ar akmens seju un **bubina** pie sevis (LVK2018).

Iesim prom, iesim prom, – piepeši sāka **bubināt** Mācītājs (LVK2018).

Elīne aizspurdz savā istabā, klusu pie sevis kaut ko **bubinādama** (LVK2018).

Uzmanīgi, nesusitat galvu pret trubām, mirklīti, es iedegšu gaismu. Jansons pazuda tumsā, pie sevis klusi **bubinādams** (LVK2018).

Visi sastaptie viņai stāstīja, ka tādas ielas nemaz nav bijis, bet viņa tikai neticīgi skurināja galvu un **bubināja** kā kumeļš (LVK2018).

Eva tev ir eksotisks brīnums; kuriozs; spožs nieks; suvenīrs, atkal **ņurdēja** skeptiķis (LVK2018).

Gan redzēs, tas caurums būs par šauru, – zem deguna **ņurdēja** Puspīrāgs (LVK2018).

Pie frakcijām nepiederošais deputāts Kaimiņš debašu laikā, visticamāk, reaģējot uz kolēģu izteikumiem zālē, cita starpā sacīja, ka «jūs man varat šobrīd te ņirgt vai **vaukšķēt** pretī»(<https://www.apollo.lv/5946073/deputatam-kaiminam-aizrada-par-potenciali-aizskarosiem-izteikumiem-saeimas-debates>).

AH, nu redzi, kad sāk **čerkstēt**, tad arī jāmet laukā. Jo galu galā visi mēs esam grēkos dzimuši, un ikviens no mums var sākt **čerkstēt** (<http://www.lalb.lv/forums/?fu=searchfor&srch=čerkstēt&w1=1>)!

*Ko tu vari ņemties! (..) Brūc virsū aiz nekā, ko darīt, un **spindzi** kā muša pa burciņu – troksnis vien (LVK2018).*

*Katru rītu tu **kauc** – nav no kā ēst taisīt, nav no kā ēst taisīt (LVK2018).*

*Taču blakus atkal Inguna, bet pie mana sāna **dūdoja** producenti. Ak, kā gan es vēlējos, lai uz mani raugās ar maigumu, lai mani kaismīgi apskauj, lai mani mīl, un es izkustu mīlestībā, bet tas nedrīkst būt mazais apalītis producenti (LVK2018).*

*Varam jau sevi nepārtraukti šausīt un sadomazohisma agonijā **gāgināt**, ka ir slikti – kādi svētki (<https://m.liepajniekiem.lv/viedokli/atis-eglitis-eglitis-dzires-mera-laika-33531>)?!*

*Un tā nu mēs smēķējam viens otram virsū, un **šņācam** viens otram virsū, un ēdam viens otru nost bez sāls (LVK2018).*

*Man galvā kā viesulis brāžas norādījumi par rīcību šādos gadījumos. – Sasiet, sasiet viņu vajag, – viens turpina **blēt** (LVK2018).*

*"Kur nu, kur nu," pie sevis **bubināja** Roberts Mols, griezās jau prom un lēni kustējās istabā (LVK2018).*

*"Vienotība" un tai līdzīgas partijas groza, kā grib, un spiež pie zemes, lai klusējam, lai neuzdrošināmies **pīkstēt** par valdošo kungu un dāmu mums atņemto naudu... (LVK2018)*

*Kaktiņš uzsvēra, ka "to var darīt katrs, tas neko nemaksā, lai nav **jādīc**, ka valdība kaut ko nav izdarījusi" (LVK2018).*

*Uz Limbažu ielu vairs nē! Tie mērgļi jau tā neliks mieru, - skaņas atkal sāk **zumēt** viņa ausīs (LVK2018).*

No aplūkotajiem piemēriem var secināt, ka visbiežāk *neapmierinātības* nosaukšanai izmanto tādus verbu kā *bubināt, dīkt, blēt un šņākt*.

3.4.8 Metaforas ar mērķjomu *flirtēšana, mīlestība*

Šajā grupā tiek aplūkoti tās dzīvniekskaņu verbu nozīmes, kas apraksta un izsaka lakstošanos un mīlināšanos.

*Nu ko atkal **dūdo**? Nu ir gan kavalieris. Kartupeļvagā iekniebj pakaļā. Bet gultā **šņāc** (LVK2018).*

*Viņš glāstīja viņas cietos, pelēkos matus un kaut ko **bubināja**, ar lūpām gandrīz skardams viņas pleciņu (LVK2018).*

No aplūkotajiem piemēriem var secināt, ka visbiežāk *flirtēšanas un mīlestības* nosaukšanai izmanto tādus verbus kā *dūdot* un *bubināt*.

3.4.9 Metaforas ar mērķjomu *dīkdienība*

Šajā grupā tiek aplūkoti tās dzīvniekskaņu verbu nozīmes, kas apraksta un izsaka slinkumu un vēlmi neko nedarīt.

*Nav manā gaumē **kūkot** pie galdiņa un kā zirneklim uz mušu cerēt uz pircēju* (LVK2018).

*Taisies, taisies gulēt! Nav ko **kūkot**. Rīt nav jāpalīdz?* (LVK2018)

*Tā viņš stundām tur var **kūkot*** (LVK2018).

*Vēlēšanas nav aiz kalniem, tad atkal 4 gadus varēs **rukšķēt** pie siles* (<https://jauns.lv/komentari/raksts/zinas/263088-nacionali-kongresa-nolemj-cinities-par-cekas-mais-drizu-atversanu-un-laulibu-ka-savienibu-starp-virieti-un-sievieti>).

*Tava bilde, Albert, uzden depresiju, tak vēl 3 nedēļas var **circināt*** (<http://amigos.lv/ru/qna?id=145765>).

No aplūkotajiem piemēriem var secināt, ka visbiežāk *dīkdienības jeb slinkuma* nosaukšanai izmanto tādus verbus kā *kūkot* un *circināt*.

3.4.10 Metaforas ar mērķjomu *izsalkums*

Šajā grupā tiek aplūkoti tās dzīvniekskaņu verbu nozīmes, kas apraksta un izsaka izsalkuma, bada radītas skaņas vēderā.

*Vēders **kurkst** tāpat kā aizaugošais varžu dīķis, pie kura viņš vakar tika nosēdējis līdz tumsai* (LVK2018).

*Un Billes vēders nu jau kaušus **kauc*** (LVK2018).

*Vēders nekad nebeigs **rūkt**. Un, ja beigs, būs jau par vēlu* (LVK2018).

*Rūķi atklāja, ka vēderi nokārušies kā tukši maišeļi un sāk **kurkstēt*** (LVK2018).

*Tagad vēders varētu **kaukt**, cik uziet, neviens nedzirdētu* (LVK2018).

No aplūkotajiem piemēriem var secināt, ka visbiežāk *izsalkuma* nosaukšanai izmanto tādus verbus kā *kaukt*, *rūkt* un *kurkstēt*.

3.4.11 Metaforas ar mērķjomu *gulēšana*

Šajā grupā tiek aplūkoti tās dzīvniekskaņu verbu nozīmes, kas apraksta un izsaka gulēšanu un tās radītās skaņas miegā.

*Lielā Helēna atmetusi rokas aiz galvas kā zīdainis. Visi **šņāca** vienmērīgi un dziļi, it kā laukā nebūtu ne negaisa, ne vētras (LVK2018).*

*Tētiņš vēl saldi **šņāca**. Šaurs gaismas stars izgaismoja pie gultas piekārtās segas rakstus (LVK2018).*

*Viņam vajadzētu kādreiz darīt kaut ko kā vīrietim. Bet ne – guļ un **šņāc** (LVK2018).*

*Pamostos, iedukņīju. Dusmas, kā var **šņākt**, ja es esmu nomodā (LVK2018).*

*Kareivji neuzmodās, to vairums **šņāca** un krāca (LVK2018).*

*Jūras malā vēji krāc Aspazija **rūc** un **šņāc** aizmieg Rainis gultiņā zīmulītis kabatā (LVK2018).*

No aplūkotajiem piemēriem var secināt, ka visbiežāk *gulēšanas* nosaukšanai un aprakstīšanai izmanto tādus verbus kā *rēkt* un *šņākt*.

3.4.12 Metaforas ar mērķjomu *runas veids*

Šajā grupā tiek aplūkoti tās dzīvniekskaņu verbu nozīmes, kas apraksta un izsaka runas veidu. Runas veida aprakstīšanai izmantoti skaņu verbu, kas ir pavisam klusi, līdz pat ļoti skaļam.

*Kāda roka, laikam vecāsmātes, cieši aizvēra virtuves durvis, un viņi tur sāka klusu **bubināt**, lai Bille nedzird (LVK2018).*

*Kādā intervijā viņš pat atļāvās pavēstīt, ka Premjerlīgā spēlējošie leģionāri **kviec** kā grūsnas cūkas (LVK2018).*

*“Es padodos!” tu klusi **murrāji**, ļaudams, lai tevi izģērbj (LVK2018).*

*Nabadzīte, kurai Viņš, tāpat kā mums, ir vēries viņas latviski zilajās, ezeru dziļajās acīs, kaut ko murgaini klusu **ņaudējis** par vientulību dvēs' lē un skaudrās dzīves apdzēsto romantisko sirdi (LVK2018).*

*Viegli **ņurrāt** var telefona klausulē, tuvāk pieliecoties – pie puīša auss un galvenais - var **ņurrāt** par jebkuru tēmu, pat anekdotes stāstīt (<http://www.sieviesuklubs.lv/psihologija/flirta-triki-mana-gaume-148401/print/>).*

*Nu Odziene attēloja Durgu. Viņa nav kā bailīgs suns, kas vairāk **rej**, nekā kož* (LVK2018).

*Varam aizlaisties no visiem pienākumiem, burkšķēt, **urkšķēt**, šokolādes ēst, un, par spīti kaujas uzdevumam, sevi pretiniekam tā kā balvu nest* (LVK2018).

*Un vieni **rūca**: "Kuņņas dēls! Kuņņas dē-ēls! "Un otri **zviedza**: "No-ciir-tūs!"* (LVK2018).

*Plika viņa izgāja Daugavmalā, t.i., turpat savā balkonā, no kura varēja redzēt Daugavu, un ņēmās plosīt giču, lēkāt, **ķērkt** un dūkurot* (LVK2018).

*Aizvainotā čigāniete **ķerca** aiz muguras : – Nelaimīga tu būsi, nelaimīga!* (LVK2018)

*Kāpēc tu esi tāda saskābusi? – viņa **čiepstēja**. – No saldās dzīves! – atbildēju* (LVK2018).

*Te atlikusi pusstunda degšanai, ja turēsies tāds vējš. – Dod telefonu, – viņa **kauc** kā suns pirms nāves* (LVK2018).

*Ar Loniju viņa nerunāja, un Lonija ar mammuci arī ne, abas klusītēm **šņāca*** (LVK2018).

*Kāds cits «Twitter» lietotājs **vītero**, ka «labāk Justs nekā Markus Riva»* (LVK2018).

*Viņš nekad nerunāja ar cilvēkiem, tikai **ņurdēja** vai **bauroja** pilnā galvā* (LVK2018).

*No rīta līdz pat vakaram nepagurdama **kladzināju** par antibiotiku glābjošo spēku* (LVK2018).

*Kas par to nemitīgi **kladzina**, droši vien melo* (LVK2018).

Uz austrumiem kvankšķēt, – vienīgais, ko Nacionālā Apvienība pieprot. (https://www.pietiek.com/raksti/nacionala_apvieniba_jus_esat_sliktakais_kas_ar_latviju_ko_ps_neatkaribas_atjaunosanas_noticis/komentari/2)

*Pirmais sekretārs **smilkstēja**, ka Pieminekļu aizsardzības birojs tādu apgānījumu vairs neregistrēs* (LVK2018).

*Zini, man ir kāds mazs noslēpums, – es **čivināju**, viegli nolaizot viņa apakšlūpu* (LVK2018).

*Celmiņš **čivina** sekojošo: «Sis zurnals, kas bides nozadzis. info nokopejis. nesazinajas ar mums»* (LVK2018).

*Nekad, "es toreiz domāju, kamēr Vendula **vidzināja** bez mitas, Irēna smaidīja* (LVK2018).

*Uz slimnīcu mani apciemot atnāca Vendula – mana pirmā, vizinošā padomdevēja. Viņa šķobījās un **čiepstēja**, brīnīdamās, kāpēc mani tik ilgi neizraksta* (LVK2018).

Pareizāk sakot, runāju tikai es, viņa **vidžināja**, ziņģēja, **vīteroja**, deklamēja, smiekuļoja, gruģināja, pa laikam ieknieba man sānos un palaida savus drausmīgos "A-ha-ha-ha-ha-ha!" (LVK2018)

Nevar mani tik viegli nobeigt, nevar, – viņš turpināja **dīkt** to pašu (LVK2018).

Jūs varat **kūkot** cik gribat! Bet ziniet – mūsu lieta ir pareiza, mēs uzvarēsīm (LVK2018)!

Daži jau **rūc** par Strazdienu – lēģeris kas lēģeris (LVK2018)!

Frizieris gan piekrītoši **rūca** un, blaukš, uzspieda doktoram galvvidū bleķa bļodiņu (LVK2018).

Taču viņa nebūtu viņa, ja ķertos uzreiz vērsim pie ragiem un klātu vaļā, kas uz sirds. Viņa ķizināja un **vidžināja**, līdz es sāku zaudēt pacietību (LVK2018).

Es zinu, ko daru! Ko tu **sīc** man apkārt! Atnes tak bērnu, Barbara (LVK2018)!

Mana māsa nenormāli fano (par filmu), **piezumzējusi** man pilnas ausis, gribu, lai pārstāj **zumzēt** (<https://calis.delfi.lv/forums/tema/6397868-serials-izlausanas/1/>).

Ko šitāda sabiedrība morālā pabira vispār vēl var publiski **vēkšēt** (<https://www.diena.lv/raksts/latvija/zinas/var-nakties-iztikt-bez-istermina-aizdevumiem-14207049/comments/>)?

Lūdzu neticiet nekam, ko tur raksta, jo tie visi būs meli! » sociālajā tīklā **čivinājis** jaunievēlētais deputāts (LVK2018).

Mācītājs aplusa. Aizvēra grāmatu, uzlika uz tās abas ķepas un kā lūgšanā kaut ko **bubināja** pie sevis (LVK2018).

Un nu jau viņa **čivina** par savu jauno acu krāsu, savas skolas ballīti, savu draudzeņu draugu bijušajām draudzenēm... (LVK2018)

Kas viņiem paklausīgi un vienaldzīgi būtu **jāblēj** nopakaļus kā aitu baram bez saprašanas un dziļākas izjūtas (LVK2018).

Aitu skaitīšanas vietā klusi **bubināju** zem deguna: "Besa, Besa, Besa," līdz miegs pārņēma manas acis, atverot tās citām realitātēm (LVK2018).

No aplūkotajiem piemēriem var secināt, ka visbiežāk runas veida aprakstīšanai izmanto tādus verbos kā **bubināt**, **čivināt**, **blēt**, **zumzēt**, **čīpstēt**, **vīterot**, **ņurdēt** un **kladzināt**.

3.4.13 Metaforas ar mērķjomu *balss īpašības*

Šajā grupā tiek aplūkoti tās dzīvniekskaņu verbu nozīmes, kas apraksta tieši balss īpašības. Tās var būt patīkamas balss īpašības (piemēram, dūdošana) un nepatīkamas balss īpašības kā čerkstēšana.

Tad norībēja skaļruņi, atskanēja tāda kā pastardienu vēstoša balss, tā čerkstēja, dūca zemākajos toņos (LVK2018).

Mīļumiņ, – es dūdoju, cik saldi vien spēdama, – nāc un pastāsti, kas tevi nomoka (LVK2018).

Saproti, tā es jutīšos drošāk. Citādi es nezināšu, kā izkulties, ja nu kas, – es dūdoju, maigi murcot Viktora auss līpiņu (LVK2018).

Esmu saaukstējusies arī pati un rūcu tā kā tāds lācis (LVK2018)...

Mana Edīte vēl tikko divus gadus veca, spēja vien pīkstēt (LVK2018).

No aplūkotajiem piemēriem var secināt, ka visbiežāk *balss īpašību* nosaukšanai izmanto tādus verbus kā *rūkt, čerkstēt* un *dūkt*.

3.4.14 Metaforas ar mērķjomu *dziedāšana*

Šajā grupā tiek aplūkoti tās dzīvniekskaņu verbu nozīmes, kas izsaka muzikālas skaņas nozīmi jeb dziedāšanu.

Abas matildes valsēja un sirsnīgi dūca līdzī čerkstošajam patafonam (LVK2018).

Tumsā skraidu, bauroju šlāgerus (LVK2018).

Žans Pjērs ar jauko meiču bucojās, dejoja un viens otram dūca ausīs kaut ko no yesterday (LVK2018).

Mamma kaut kur traucās, viņas iekšējie orgāni klusināti dūca ārenbī (LVK2018).

Es kā apmāta svilpju vai drīzāk sisinu ar savām satūkušajām, karstajām lūpām (LVK2018).

Doktoram nebija muzikālās dzirdes, un viņš rūca līdzīgi tiem kretīniem, kuri izdarījuši galīgākās slepkavības, taču, lai nedabūtu augstāko soda mēru, tiesas priekšā simulē ārprātu (LVK2018).

Visi pie ezera sabraukušie peldēties gribētāji izlēca no traktora kulbas, gaudoja līdzī kā jauni kučēni un iemetās peldēties vēsajā Rāznā (LVK2018).

Virtuvē teju dzirdami duetā ar ledusskapi murrāja Mielavs (LVK2018).

*Kādu dziesmu viņš man dziedāja ausīs? Ak jā, atceros, viņš **dūdoja**: – Protams, īstenība ir pretīga (LVK2018).*

*Vai ta jūs nezināt vēl kādu citu meldiņu bez šī, ko visu dienu **lirināt** (<http://www.aliens.lv/civilizācijas-un-kultūras/227-enciklopēdija-civilizācijas-un-kultūras/v?start=210>)?*

*Reizēm spēlēju ģitāru kādā krodziņā un kaut ko **kaucu**, sevišķu panākumu man nebija (LVK2018).*

*Katrīna pārstāja **dūkt** šūpuļdziesmu un vienaldzīgi paskatījās uz pienācēju (LVK2018).*

*Āris **rūca** bērniem miega dziesmu un laikam jau pats aizceļoja uz sapņu zemi (LVK2018).*

*Viņi piedzērušies vārtījās pa klāju un **rēca** savas neizsakāmi rupjās dziesmas (LVK2018).*

*Vilcieni bija pārbāzti ar demonstrantiem no visas pasaules. Katrs kolektīvs **rēja** savā vienotā ritmā un centās pirmais ieņemt vilciena vagonu (LVK2018).*

*Un tā viņš priecīgi dziedāja un **dūdoja** savas dziesmas savā mēlē, savā melnijā, līdz ķesteris un baznīcas priekšsēdētājs Klibais Andžs tam iemācīja dziedāt pantos (LVK2018).*

No aplūkotajiem piemēriem var secināt, ka visbiežāk dziedāšanas nosaukšanai izmanto tādus verbus kā *dūdot, lirināt, kaut* un *gaudot*.

3.4.15 Metaforas ar mērķjomu *kliegšana*

Šajā grupā tiek aplūkoti tās dzīvniekskaņu verbu nozīmes, kas izsaka skaļas balsis lietošanu jeb kliegšanu un bļausanu.

*Un Jančelis, lai parādītu, kā īsti vīri piedzeras, ļengādamies rāpās pa sētas kāpnēm un nebalsī **auroja** (LVK2018).*

*Lai atstātu tādu cilvēku iespaidu, kuriem nav daudz naudas, kuriem nepieciešama zeme un māja, bet bērniem – zaļš klājiens, pa kuru skriet, diet, auļot, **aurot** (LVK2018).*

*Pa laipām **aurodami** skraidīja riekstu cepumi, un norūpējies kliņģeris centās tos savaldīt (LVK2018).*

*Saniknotie pīrāti mežonīgi **auroja**, bet vējš pieņēmās spēkā un dzina melno kuģi arvien tālāk no laivas (LVK2018).*

*Viņš nekad nerunāja ar cilvēkiem, tikai **ņurdēja** vai **bauroja** pilnā galvā (LVK2018).*

*Pilna māja sieviešu. Visas man kaklā, visas **rej!** (LVK2018)*

*Vara tālskati vicinādams, **auroja** Spēnijas buļļu speķa pīrāgs Pedro (LVK2018).*

*Rīvmaizē! Rīvmaizē! – viņi **auroja**. (LVK2018)*

*Es to tā neatstāšu! – **auroja** Batons, kopā ar savu trešās pakāpes brālēnu Pīto Kukuli (LVK2018).*

*Zaudēts! Zaudēts! – sāka **aurot** laivās sēdošie pelmeni (LVK2018).*

*Lasies atpakaļ uz savu Sieru zemi! – tie priecīgi **auroja** (LVK2018).*

*Kas gan varētu tā **aurot** jūras vidū ? Te tak neviens nav (LVK2018).*

*"Nāciet taču kauties!" es **rēcu**. Bet neviens nenāca (LVK2018).*

*Varbūt mums vajadzēja nevis **maurot** kā satrakotam vēršu baram, bet uzklaut ūsaino laucinieku? (LVK2018)*

*Es nepieturos pie tā principa – kā es māku, tā es **mauju**..." (LVK2018)*

*Ja viņai neļāuju pārtvert karoti – **bauro** (LVK2018).*

*"Sieva, Ričards III grib ēst!, "Ko **bauro**? No rīta vēl bij Hamlets!" (LVK2018).*

*Nav ko **kvankšķēt** bābieši (<https://nra.lv/latvija/183844-ludzu-palidzibu-jauna-viriesa-meklesana-pedejo-reizi-redzets-riga.htm/komentari>).*

*Visapkārt **klukst** un **ķērc**, un **pēkšķina**, bet, tiklīdz viens cilvēks ir kluss pēc dabas, tad uzreiz – slims (LVK2018)!*

*Viktor, tur ir čūskas!!! Mudž! Glāb! Glāb mani! – es **gaudoju** (LVK2018).*

*Es spārdījos, vicinājos un **gaudoju** visu laiku, kamēr man nolasīja manas tiesības, uzlika rokadzelžus, iestūma busiņā un aizveda uz iecirkni (LVK2018).*

*Ja es gribot **gaudot**, kliegt, lamāties, šim nolūkam pašvaldība esot ierādījusi noteiktu laukumu pilsētas teritorijā (LVK2018).*

*Sapnī biju iepinies zirnekļa tīklā, bija **jāspindz** un jāspārdās, lai tiktu laukā (LVK2018).*

No aplūkotajiem piemēriem var secināt, ka visbiežāk *kliegšanas* nosaukšanai izmanto tādus verbus kā *aurot*, *baurot*, *gaudot* un *spindzēt*.

3.4.16 Metaforas ar mērķjomu neslavas celšana

Šajā grupā tiek aplūkoti tās dzīvniekskaņu verbu nozīmes, kas izsaka neslavas celšanu, aprunāšanu un tenkošanu.

*Apkakāts Putins – ļaudis **čivina** sociālajos tīklos un pārsūta video linku draugiem (LVK2018).*

*... varbūt palasi pirms **vēkšēt** – Prokurors izbeidzis lietu pret Lembergu saistībā ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju ([61](https://www.diena.lv/raksts/latvija/viedokli/lebergs-</i></p></div><div data-bbox=)*

[novirzot-dalu-uznemumu-ienakuma-nodokla-pasvaldibam-alsunga-peksni-var-klut-par-bagatako-pasvaldibu-pasaule-13930528/comments](https://www.facebook.com/latvenergo/posts/13930528)).

*Staigāja un **kladzināja**, cik nevīžīga ir Minna, kāda govys izrādās Anna, bet pašas jau nebija labākas (LVK2018).*

*Interfronte taču toreiz **kladzināja**, ka mēs nepratīsim valdīt savā valstī (LVK2018).*

*Viņi mums pārmeta pretvalstiskumu toreiz, un tagad atkal **kladzina**, ka esmu "pretvalstisks" (LVK2018).*

*Kad beidzot aizies Sveta, tad sāks **dīkt** un žēloties māte (LVK2018).*

*Vājākie, kaktos pastumtie tad atļaujas **pīkstēt**, pasludinot zobainākos, nadzīgākos, lunkanākos dabas eksemplārus par krāpniekiem (LVK2018).*

*Nu ja lasi "Ievas", apsveicu, droši vien tu nezini kāpēc tika radīts radio, pārraides, žurnāli, kā massu iespaidošana notiek. Gan jau neko nezini, tikai **gāgināt** (https://m.pietiek.org/raksti/_latvenergo__amatpersonu_telefonsarunas_apstiprina_aizdomas_par_korupciju/komentari).*

No aplūkotajiem piemēriem var secināt, ka visbiežāk *neslavas celšanai vai tenkošanai* nosaukšanai izmanto tādus verbus kā *kladzināt, dīkt* un *vēkšēt*.

Apkopojot iegūtos rezultātus var secināt, ka dzīvniekskaņu vārdiem ir nozīmju pārnēsumi, kas izriet no nojēguma līdzības.

Salīdzinājums ar dzīvniekiem, kas attiecināmas uz cilvēkiem vairumā gadījumu rada negatīvu novērtējumu. Tas tiek pierādīts ar apzināto piemēru kvantitāti katrā grupā. No aplūkotajiem piemēriem, visvairāk dzīvniekskaņu vārdi tiek lietoti, lai izsacītu neapmierinātību, raudāšanu, dusmas, sāpes un runas veidu. Savukārt, vismazāk, lai izsacītu mīlināšanos un slinkumu.

SECINĀJUMI

1. Dzīvniekskaņu verbi latviešu valodā ir daudznozīmīgi, līdz ar to konkrētā lietojuma nozīmi var noteikt tikai diskursā. Latviešu valodā šo verbu daudznozīmības dēļ ir grūti precīzi noteikt katra atsevišķa verba semantiku. Kopīgas semantiskas pazīmes atrodamas un nosakāmas vārdiem, kas veic vienādas funkcijas attiecīgajā lietojumā.
2. Metaforiskas nozīmes pārnese dzīvniekskaņu vārdiem attiecībā uz cilvēkiem vairumā gadījumu rada negatīvu novērtējumu.
3. No analizētajiem piemēriem var secināt, ka visbiežāk izmantoti metaforiskas nozīmes pārnese ar neapmierinātības (piemēram, *"Ko viņa dara?" Tavās kāzās sēž ar akmens seju un **bubina** pie sevis*), dusmu (piemēram, *Tu paklusē vienu brīdi, ja? – Malle nikni **šņāc***) un runas veida (piemēram, *Viņš nekad nerunāja ar cilvēkiem, tikai **ņurdēja** vai **bauroja** pilnā galvā*) mērķjomu.
4. Mazāk lietotās mērķjomas ir saistītas ar dīkdienību jeb slinkumu, piemēram, *Tā viņš stundām tur var **kūkot***.
5. Tādi dzīvniekskaņu vārdi kā *aurot*, *zviegt*, *šņākt* un *rūkt* maina savu pamatnozīmi, jo pamatnozīmē lietoti ļoti reti.
6. Vairāki dzīvniekskaņu vārdi kā *ūbot*, *circināt*, *kraukt*, *lirināt*, *mekšķināt*, *ņurrāt* tiek lietoti maz vai vispār nemaz. Ar grūtībām var sameklēt piemērus.

LITERATŪRAS UN AVOTU SARAKSTS

1. Apse, L. Kategorizācijas problemātika gramatikās. *Latvistika un somugristika Latvijas Universitātē. Latvian and Finno-Ugric Studies at the University of Latvia*. Rīga: LU HZF. 2009.
2. Aristotelis. *Poētika*. Rīga: Latvijas Valsts izdevniecība, 1959.
3. Cienki A. and Muller C. *Metaphor and Gesture*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. 2008.
4. Druviete, I. Metafora sarunvalodā. *Valodas aktualitātes*. Rīga: Zinātne, 1992.
5. Ernstsone, V. *Metaforiskais vārda nozīmes pārnēsums mūsdienu jauniešu sarunvalodā*. Rīga: Avots. 1992.
6. Freimane, I. *Latviešu valodas skaņu verbi*. Rīga: P.Stučkas Latvijas Valsts universitāte. 1983.
7. Freimane, I. *Verbu un frazeoloģismu saistāmība*. Rīga: Latvijas Valsts universitāte. 1975.
8. Geeraerts, D. *Theories of Lexical Semantics*. Oxford: Oxford University Press. 2010.
9. Guļevska, D. (red.). *Latviešu valodas vārdnīca*. Rīga: Avots. 1987.
10. Kövecses, Z. *Metaphor: A Practical Introduction*. Oksford: University Press, 2002.
11. Lakoff, G., Johnson, M. *Metaphors We Live By*. London: University of Chicago Press. 1980.
12. Laua, A. *Latviešu leksikoloģija*. Rīga: Zvaigzne. 1981.
13. Liepa, D. *Latvijas preses valoda*. LU aģentūra, LU Latviešu valodas institūts. Rīga: 2011.
14. Liepa, D. Metaforu lietojums presē. *Valoda: Nozīme un forma. Plašsaziņas līdzekļu valoda*. LU Akadēmiskais apgāds. 2009.
15. Lyons, J. *Linguistic Semantics: An Introduction*. Cambridge, UK.: Cambridge University Press. 1995.
16. Lokmane, I. Pārmaiņas vārdu semantikā un saistāmība reklāmas katalogos // *Valoda: nozīme un forma. Plašsaziņas līdzekļu valoda*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2009.
17. Lokmane, I. Politikas valodas semantiskais aspekts. Latvijas Universitātes raksti. *Valodniecība. Latvistika*. 728.sējums. 2008.

18. Matthews, P. H. *Oxford dictionary of linguistics*. Oxford: Oxford University Press. 2007.
19. Nītiņa, Daina, Iļinska. Larisa, Platonova. Marina. *Nozīme valodā: Lingvistiskie un ekstralingvistiskie aspekti*. Rīga: RTU izdevniecība, 2008.
20. Rozenbergs, J. *Latviešu valodas stilistika*. Rīga: Zvaigzne ABC. 1995.
21. Saeed, John I. *Semantics*. Oxford: Oxford University Press, 2000.
22. Saeed, John, I. *Semantics. Second Edition*. UK: Blackwell Publishing Ltd., 2003.
23. Skujiņa, Valentīna (red.). *Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca*. Rīga: Latviešu valodas institūts, 2007.
24. Šķilters, J. Metafora kognitīvajā semantikā. *Kentaurs XXI*. Nr. 45. 2008 aprīlis.
25. Valeinis, V. *Ievads literatūrzinātnē*. Rīga: Latvijas Universitāte. 1994.
26. *Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca*. LU Latviešu valodas institūts. Rīga: Valsts valodas aģentūra, 2007.
27. Wierzbicka, Anna. *Semantics. Primes and Universals*. Oxford: Oxford University Press, 2004.
28. Zepa, E. *Tēlainība politikas valodā: Bakalaura darbs*. Rīga: LU HZF Latviešu un vispārīgās valodniecības katedra, 2017. 17.–25. lpp.
29. Рахилина, Е. В. *Глаголы звуков животных: типология метафор*. Языки Славянской Культуры. 2015.

IZMANTOTIE INTERNETA RESURSI

<http://www.tezaurs.lv>

<http://tezaurs.lv/mlvv/>

<http://tezaurs.lv/lvv/>

<http://www.korpuss.lv/id/LVK2018>

<http://amigos.lv/ru/qna?id=145765>

<http://www.lelb.lv/forums/?fu=searchfor&srch=čerkstēt&w1=1>

<http://www.eradio.lv/forums/?disc=1541>

<https://spoki.lv/literatura/Robezas-1/707811>

<https://m.liepajniekiem.lv/viedokli/atis-eglins-eglitis-dzires-mera-laika-33531>

https://m.pietiek.org/raksti/_latvenergo_amatpersonu_telefonsarunas_apstiprina_aizdomas_par_korupciju/komentari

<https://nra.lv/latvija/183844-ludzu-palidzibu-jauna-viriesa-meklesana-pedejo-reizerdzets-riga.htm/komentari>

https://www.pietiek.com/raksti/nacionala_apvieniba_jus_esat_sliktakais_kas_ar_latviju_kops_neatkaribas_atjaunosanas_noticis/komentari/2

<http://www.aliens.lv/civilizacijas-un-kulturas/227-enciklopedija-civilizacijas-un-kulturas/v?start=210>

<http://www.sieviesuklubs.lv/psihologija/flirta-triki-mana-gaume-148401/print/>

<https://jauns.lv/komentari/raksts/zinas/263088-nacionali-kongresa-nolemj-cinities-par-cekas-maisu-drizu-atversanu-un-laulibu-ka-savienibu-starp-virieti-un-sievieti>

<https://www.irliepaja.lv/lv/raksti/vide/vai-ta-tam-ir-jabut-latvijas-karoga-masts-noturcijas/komentari/comment:topvoted/>

<https://www.apollo.lv/5946073/deputatam-kaiminam-aizrada-par-potenciali-aizskarosiem-izteikumiem-saeimas-debates>

<https://www.diena.lv/raksts/latvija/zinas/var-nakties-iztikt-bez-istermina-aizdevumiem-14207049/comments/>

<https://www.diena.lv/raksts/latvija/viedokli/lemberts-novirzot-dalu-uznemumu-ienakuma-nodokla-pasvaldibam-alsunga-peksni-var-klut-par-bagatako-pasvaldibu-pasaule-13930528/comments>

<https://calis.delfi.lv/forums/tema/6397868-serials-izlausanas/1/>

<http://www.la.lv/briezu-bauris-katru-gadu-tas-pats>
<http://www.punctummagazine.lv/2016/05/19/ledus-parversas-par-sapni/>
<http://www.dziesmuteksti.lv/songs.php?val=R&pageNr=1&SongID=1030>
<http://zirgam.lv/2014/12/27/suns-stalli-pavadonis-vai-problema/>
<https://spoki.lv/vesture/Lauku-setas-dzivnieki/869254>
http://irc.lv/qna/K%C4%81p%C4%93c_ka%C4%B7is_%C5%86urr%C4%81
<https://www.delfi.lv/aculiecinieks/news/witness/ka-gulbis-pili-un-devinus-pilenu-pa-ezeru-dzenaja.d?id=39220777>
<http://www.rigazoo.lv/lv/dzivnieki/ziditaji/afrikas-lauva>
https://www.zvaigzne.lv/upload/skol_gr/zile1kl-skol-gr.pdf
www.eraksti.lv/fetchbook.php?urlkey=5990650
https://runa.lnb.lv/ftp_files/60961/255724.pdf
<https://www.satori.lv/article/dzejoli-9>
www.malpilsvsk.lv/f/uploads/Legends%20about%20birds_Latvian%20book.pdf
<https://www.letonika.lv/default.aspx?&q=zuz%C4%93t>
www.iveta.lv/gramata/HTML/Ps_40a.htm
<https://www.letonika.lv/literatura/default.aspx?q=c%C4%ABrulis&s=30>

DOKUMENTĀRĀ LAPA

Maģistra darbs „Dzīvnieku skaņu verbu semantika un lietojums latviešu valodā”
izstrādāts LU Humanitāro zinātņu fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie
informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autore: Esmeralda Zepa _____ 2019. gada 3.jūnijā
/paraksts/

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: Asoc. prof. Ilze Lokmane _____ 2019. gada 3.jūnijā
/paraksts/

Recenzente: profesore Andra Kalnača

/paraksts un datums/

Recenzente: Mg. hum. Kristīne Levāne-Petrova

/paraksts un datums/

Darbs iesniegts Humanitāro zinātņu fakultātē 2019. gada 3.jūnijā.

Dekāna pilnvarota persona: zin. asist. Evelīna Zilgalve _____
/paraksts/

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē _____

Protokols nr. _____, vērtējums _____

Komisijas sekretāre: zin. asist. Evelīna Zilgalve _____
/paraksts/